

George Coșbuc

Ziarul

unuî

Dierde-Vară

BCU Cluj - Central University Library Cluj

BUCURESCI

Editura Librăriei SOCECŪ & Comp.

1902

DUBLET DAI

GEORGE COȘBUC

ZIARUL UNUI PIERDE-VARĂ

I. V. Socecă, București
BCU Cluj / Central University Library Cluj

2
3
4
5
6
7
8
9
0

ZIARUL

UNUI

△ PIERDE-VARĂ △

VERSURI

DE

BCU Cluj / Central University Library Cluj

GEORGE COȘBUC

BUCUREȘTI

EDITURA LIBRĂRIEI SOCECŪ & COMP.

1902

FAPTUL ȚELEI

Ca lacrima-i limpede din cerul Cluj
Și-aproape de ziuă. Frumos,
Stă 'n mijlocul bolții Oierul,
Luceafăru-i gata s'apue,
Iar Carul spre creștet se sue
Cu oiștea 'n jos.

Și doarme și apa și vîntul.
Iar spaima și oștile ei
Țin mort, subt călcăe pămîntul.
Și-atîta e roua ce-o plînge
Cîmpia, că 'n palme-o poți strînge
Ca 'n cupă s'o beî.

Pe 'ncetul tăria 'nflorită
 Cu galben ca struguriî coptî
 S'albește din clipă 'n clipită.
 Pe culmî întunerecul pierе,
 Dar valea e 'n neagra putere
 A umedei noptî.

Pe sus, pe pustiile sghiaburî,
 Prin rîpele munților surî,
 Zac zmeii cu trupul de aburî,
 Și ceața prin noapte 'nchegată
 Stă 'n haînele morții 'mbrăcată
 Pe-albastre pădurî.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dar vîntul cel fără de pace
 Incepe să cînte 'n brădet —
 Și tot mai lumină se face;
 S'albește strîmtoarea cărării,
 Pe rînd depărtările zării
 S'apropie 'ncet.

Ved clăile 'n cîmp, pe coline
 Cunosc singuratecii ulmî,
 Și-acum, la lumina ce vine,
 Incep să se miște greoaе
 Făpturî purtătoare de ploae,
 Se urcă pe culmî.

Din stânga, din dreapta, din față,
 Din rîpi și pe-o sută de căi,
 Ies dungă plutoare de ceață
 Și 'n cale s'adună cărunte
 Tîrîndu-se-alene spre munte
 De-alungul prin văi.

E 'n flacăra bolta senină,
 Și fără 'nterupere-acum
 Se varsă tăcuta lumină,
 Se varsă grăbită, se 'ntinde
 Pe dealuri, pe coaste, s'aprinde
 Pe șesuri, pe drum.

Și par că străbate-o săgeată
 De-alungul câmpiilor reci —
 O dungă de soare s'arată,
 Și-î cresce pe șesuri lucirea,
 Și iată-l în toată mărirea
 Puterii de veci!

Murmurul din dealuri pătrunde
 Prin văi, și din vale 'n păduri;
 Ca 'n farmec, eă nu știu de unde
 E plin de mișcare pămîntul,
 Și cântă și codru și vîntul
 Și-o mie de guri.

Ici oameni cu coasa pe umăr,
Și fete cu secerea 'n brîu,
Iar gloata cea fără de număr
A celor de-o sută de neamuri
Se joacă 'n arinii cu ramuri
Intinse pe rîu.

Și care, și turme 'n pripoare
Pe umede coaste răsar —
Sunt toate-ale tale, tu Soare!
Făptură tu dând dimineții,
Ești singur ființa vieții
Și-al lumii altar . . .

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ANDROMAHE

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Jată-î chiotind în cânturi,
Cupe 'ncununând cu vin;
Flota cu sprijin de vînturi
Vîjăe sub cer senin —
O, nu fferbî adînc al mării
Și furtunî tu nu stîrnesci
Ca s'asvîrîi îndepărtării
Rămășițele grecesci;
Zeus, nu s'guduî tu rotundul
Cerulei cu foc etern,
Ca să-î vînturi în afundul
Noptii vecinice 'n Infern!

De-am putut scăpa de săbiî,
Flacări ne-aŭ încins pe loc;
Robi ajuns-am pe corăbiî,
De-am putut scăpa de foc!
Vai, și de-aŭ scăpat o seamă
De robie, unde sînt?
Chinul ăsta cum se cheamă,
Când de viu ești în mormint?
Rătăcind printre ruine,
Troia moart'o vor vedea,
Și le-ar fi cu mult mai bine
Dac'ar fi perit sub ea!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dar și-atât e mângăiere,
Cu iubiții tēi să fii
La un loc și 'ntr'o durere;
Și e dulce gînd să știi
Că cenușa ta udată
De vr'un binefăcător
Va zăcea amestecată
Vecinic cu cenușa lor!
Insă noi, pe mări, robite
Urgisiților Ahei,
Noi ne ducem risipite
Prin pămînturi fără zei!

Tu mi-ai prevăzut mormîntul,
 Tu Casandra, și-ai tăcut?
 Nimeni nu-ți credea cuvîntul,
 Însă eu l-aș fi creșut!
 Astăzi n'aș pluti spre Phtia
 Indurând potop de-ocări;
 Noi n'am suferi robia
 Celei mai mișele țări!
 Eū prin Skyros, tu 'n Micene
 Roab' a regelui să gemi —
 Țara unde cresc Helene
 Și să nasc Neoptolemi!

BCU Cluj / Central University Library Cluj
 Plânge tânguita gloată,
 Plâng și eū privind la ea:
 Ah, din lumea asta toată
 Eū am partea cea mai rea!
 Il urăsc, și el, turbatul,
 Nemilos cu mine nu-î;
 Cel ce mi-a ucis bărbatul
 Azi mă are 'n voea lui!
 Intunerec mă 'mpresoară,
 Măinile pe cînd îmi frîng,
 Și vedenii 'n jur îmi sboară
 Și 'mprejuru-mi toate plâng!

Plâng lopoșile și plânge
Marea cu murmur amar —
Iată-l, gol și plin de sânge,
Hector, și-i tîrît de car.
Risipită 'n vînt viața
Strop de strop din el s'a stors,
Și murind strivit, cu fața
Bietul e spre Troia 'ntors.
De fiorî încremenește
Largul apelor adînci,
Și de vaet lung vuește
Golul mucedelor stînci!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Și mă'ntorc... și mi s'arată
Sângele 'mproșcat pe zid,
Și gemînd cutremurată
Lumea ochilor mi-o 'nchid.
Nici o milă n'aū mișei!
De-un copil nepriceput
Tremuraū pierduți Aheii
Și-Agamemnon s'a temut.
O, și sînt viteji! și tată
Aū pe Foebus! Cum te mint,
Și tu nu-î stîrpesci odată,
Mîndre Zeū cu arc de-argint!

Iar prin noapte, când pe puntea
 Tigrului, eă de dureri
 Imă îngrop în palme fruntea,
 Vine 'ncet printre străjeri
 Hector aducând de mânã
 Pe copil, frumos și blând ;
 Glasul apelor ne 'ngânã,
 Pânzele vuesc gemând :
 Și pe când la piept ne strîngem,
 Plînge tatã și copil,
 Și tustrei prin noapte plîngem —
 Evoe 'n Infern, Ahil !

BCU Cluj / Central University Library Cluj

O, Dolopi, și v'amãgește
 Gândul că, ridend de sorti,
 Ađi prin mine sã 'njosește
 Cel mãi vrednic dintre morți !
 Cã din cercul nemuririi
 Smuls ieși-va, voi pãgãni,
 Cel ce v'asvîrli peririi
 Pe la Xantus, ca pe cãni ?
 Iar tu cređi cã-ı trecetoare
 Jalea mea pe care-o gem ?
 Cã mẽ veı cãlca 'n picioare
 Barbare Neoptolem ?

Blestămată fie țara
Care v'a născut pe toți!
Ura lumilor și-ocara
Moșteniți-o la nepoți!
Iar pe tine 'n rînd cu orbi
Foamea poarte-te prin uși,
De pe câmpii adune-ți corbi
Oasele 'n scârbos culcuș;
Și murind, de-î vrea cu mâna
Să-ți adunî pe-obraz nisip,
Să se svîrcole țărîna
Ingrozită de-al tău chip!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Și 'n tesalicele malurî
Rîuri milostive sînt,
Ca 'n rostogolite valurî
Să dea omului mormînt!
Și greceasca spadă scurmă
Pîeptul, ca și orî ce fier,
Curge și pe-a dînsei urmă
Sîngele din cei ce pier.
Și-orî și 'n care țări silită
Să trăesc, se va afla
Vr'un pămînt care să 'nghită
Hectore, pe-aleasa ta!

MURIND

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pe creștet de dealuri e soare,
Dar umbre-ale nopții prin văi,
Și 'n umeda nopții răcoare
Soldatul, departe de-ai săi,
Se sbate și geme și moare.

Îi sângeră pieptul de-arsură,
Iar apa se sbuciumă rar
De vale, și-alene murmură —
Ah, umed un deget măcar
Să-l pue pe vînăta gură!

Dar trupu-î e frînt de prin cruce.
 Voind să se 'nalțe puțin,
 De-aseară 'ntr'un sbucium o duce,
 De-aseară se 'ncearcă s'apuce
 Cu mânilo-o creangă de spin. /

El vede pârîul! Măsoară
 Cu ochiî, trei palme de drum.
 Așa de cănește să moară!
 Se 'ntunecă văile-acum
 Iar noaptea grăbită scoboară.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

El par' că stă 'n noapte la pândă,
 Puțin rădicat până 'n briu;
 Și-î galben de-atâta osîndă,
 Cu ochiî țintiți spre pârîu,
 Scrâșnind ca o fiară flămândă. }

S'astîmpără 'n urmă și ține
 Pe inimă pumnu-'nceștat.
 Apoi, cu răsufurî puține,
 Simțindu-și tot trupu-'nghețat,
 Își trage mantaua pe sine.

O 'ntinde cu dinții și geme,
 Iar gura-î șoptește duios.
 Eū nu știū, sunt rugī orī blăsteme,
 Dar știū c'a perit fără vreme
 Flăcăul voinic și frumos.

Că iată-l, scăldat în sudoare,
 Și-acum e tăcere prin văi.
 El nicī nu mai simte ce-l doare
 Și nicī nu mai strigă pe-aī săī,
 Nu plânge, nu geme. El moare.—

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Se 'ncege cu aur cununa
 Pădurī de brad de pe culmī,
 Doineste și vīntul într'una
 Cântând somnuroșilor ulmī,
 Străbate prin vale-acu luna.

Ea vede pe mortul din vale
 Și trece tăcută, pe sus.
 Ce roșie-a fost, și pe cale
 Ce albă se face spre-Apus:
 De jale, pesemne, de jale!

GHIAURA

Dincolo de Dnistru, pe mal,
Vin repedei Cazacii ca vîntul;
E galben de groază pămîntul
Și geme de zăngăte-n zare,
De vuet de care,
De chiu și de tropot de cal.

Hatmanul în cortul rotund
Așteaptă pe-oștenii cu pradă.
Iar aurul curge grămadă,
Și galben și roșu ca luna,
Iar cortul într'una
Se face mai strîmt și mai scund.

Cu zîmbet hatmanul voios
Pe umeri oștenii și-î bate
Când vin cu averi mai bogate.
El ese, și intră, și iară
 Se uită pe-afară
Și-n sus pe câmpie și-n jos.

Sînt turme de-alungul pe șes,
Și dese, ca picuri ploii:
Dincoace sînt caii și boii,
Dincolo sînt oameni în funii,
 Și-n țeapă sînt uni —
Vin turme mai multe, mai des.

Dar totul ce vede-î nimic!
Tot robî și tot aur și vite.
Și-aruncă priviri înteteite
De-alungul pe șesuri, și n'are
 Nici loc de-alinare,
N'ascultă Cazacii ce-î ȃic.

Dar iată-l! Fugarul buiac,
Părîndu-ți de praf și de spume
Că vine din margini de lume,
S'opresce de-odată cu sborul,
 Și-și scoate piciorul
Din scară bărbosul Cazac.

«Priviți-o tovarăși, voi toți —
 Frumoase sînt multe Bogdane,
 Dar una ca asta, hatmane,
 De-aduce vr'un altul ca mine,
 Ascultă-mă bine :
 Am ochi și ți-î las să mi-î scoți»..

Și roată Cazacii se strîng,
 Și-n mijloc hatmanul, și-n roată.
 De marmură-î tabăra toată —
 Cel mult de s'aude-n tăcere
 Gemuta durere
 Din ochii femeii, că-î plîng.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
 Dar ce-î e acestei femeii ?
 De-odată ca-n chip de poruncă
 Ea brațele-n lături le-aruncă
 Și capul pe spate, și iată
 Dă hohot de-odată,
 Și groaznic ce-î hohotul ei !

Cu sgomot Cazacii tresar,
 Privind dintr'o parte femeea.
 Ea rîde, ea rîde 'ntr'aceea,
 Se 'nvîrte sêlbatec ca dracii —
 De-uimire Cazacii
 Răsufală cu frică și rar.

«Hatmane...» prin hohot a frînt
 Cuvîntul, sîlbateca fată
 Din țara Moldovei furată;
 Și, dis ca de-o gură nebună,
 Cuvîntu-î răsună
 Ca bulgări căduți în mormînt.

«Hatmane! privesce-m'acum!
 Priviți-mă, cete cazace!
 Un semn al peririi voiū face
 Cu mîna vrăjită spre-oștire,
 Și praf și topire
 Voiū face din oaste, și fum!

Bibliotecă Centrală a Universității Cluj
 Cazacii s'asvirî îndărăt,
 Și 'nghiață-'n plinirea mișcării.
 «Sărman logodit al pierdării,
 Hatmane, haid' ține-te bine!
 Ți-e frică de mine?
 Dar iată, că vreaū să-ți arăt.

«Nici glonțul isbit din pistol
 Nu poate prin pieptu-mă pătrunde.
 Lovesce... hai, vino... răspunde».
 Și-'n fața'î sîlbateca fată
 Grăbit îi arată
 Albimile pieptului gol.

Hatmanul își ese din minți :
Mânia-i sugrumă cuvîntul.
Se 'nvîrte sub dînsul pămîntul,
Și tremur cu spaimă-l răsbate
De-alungul prin spate, —
Și-'n urmă-și ia inima-'n dinți.

Și galben, cu părul sbîrlit,
El scoate pistolul și 'ntinde
El trage, și flacăra prinde:
În sânge ce 'mproașcă spre soare,
Ea cade și moare,
Gemîndu-i: «atât am voit!»

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Hatmanul o clipă stă drept,
Nimic nu 'nțelege din toate —
Un gemet de fiar' apoi scoate,
Și-î bâlbăe vîneta gură
Cu spumeg: «Ghiaură!»
Isbindu-i călcâiul în piept.

CHINDIA

Staă acum pe-o buturugă
Și mă uit prin văi,
Nu-î mai mult de cât de-o fugă
Până 'n deal; și par'că-î oaste
Cum se vęd în șir pe coaste
Sutele de clăi.

Imprejurul meă învie
Toate câte sânt,
Ce de joc și veselie,
Când e soarele la toacă!
Iată-le, sărind se joacă
Undele de vânt.

Una printre clăi s'ascunde;
Umblă pe furiș,
După ea mai multe unde,
Fuge care mai de care,
Dar, cotind, gonita sare
Repede 'n tufiș.

Toate 'n câmp acum s'adună
Crîngul răscolind,
Iar frunzișul sună, sună!
Dar pe când aleargă ceata,
Iat-o, din tufiș, șireata,
Iese hohotind.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Ies, cu capul dat pe spate,
Soațele-i spre văi;
Răsvrătesc, întunecate,
Brazdele de fîn, se 'ncurcă
Printre spinii și iarăși urcă
Coasta, printre clăi.

Și mereu așa colindă
Dealurile 'ntregi,
Și 'n sfîrșit, când e s'o prindă
Toate cad pe ea de-o dată,
Din grămada 'ncăerată
Nu le mai alegi.

Multe gurî acum se 'ngaimă,
 Vălmășag nespus;
 Paiele din câmp, de spaimă,
 In vârtej acolo prinse
 Se rotesc și joacă 'mpinse,
 Se ridică 'n sus.

Liniștite 'n urmă toate
 Tac și staū pe loc.
 Nu știu, de-obosite, poate,
 Orî aleg prin Ugă-Bugă
 După cine să mai fugă
 Intr'al doilea joc.

Că 'n curînd încep să salte
 Pe sub tei; și cern
 Flori de tei din crăngi înalte.
 Loc făcându-le să treacă,
 Ierbî și flori pe câmp s'apleacă,
 Spicele s'aștern.

Iar din teiū, privind la ele,
 Ispitiți de joc,
 Niște puî de rîndunele
 Și-aū uitat mîncarea 'n gură:
 Jocul ăsta nu-l știură!
 Cerule, fă loc!

Unu 'ncepe acum să-și bată
 Aripele 'n vînt,
 Iată-î toți acum de-o dată
 Ciripind în zări senine:
 Iar pe sus pe-acolo 'î bine
 Nu ca pe pămînt!

Și se 'ncinge-o veselie,
 Toate sar mereu,
 Flori și ierburi din câmpie,
 Vînt și flori și rîndunele —
 Vesel, de-ași putea cu ele
 M'ași juca și eă!

BCU Cluj / Central University Library Cluj
 Gătul mierlele 'ntîndu-l
 Nicî nu măi ajung
 Să răsufle, — așa li-e gîndul
 La ce vîd, la câte-ascultă,
 Și 'n uimirea lor cea multă
 Șueră 'ndelung.

Veverița de mirare
 Când e 'n vîrf de fag,
 Când p'un ram, când pe-altul sare,
 După cum măi bun e locul
 Printre crengi să vadă jocul
 Cel așa de drag.

Iată-î iepurii, nebunii,
 Coarne 'n cap își pun,
 Staū în două labe uniî,
 Alții peste cap s'aruncă.
 Sturzii hohotesc pe luncă,
 Și de rîs nebun

Pitpalacu 'n grîu sughiță,
 Iar nepoții lu:
 După mama cea pestriță,
 Maî pestriți ca ea la pene,
 Sprinteni fug prin buruiene
 Doî-spre-zece puî.

Și mereu să 'ncinge jocul,
 Până pe 'nserat —
 Și e plin de rîset locul,
 Plin de cântec deal și vale.
 Câte-un nor drumeț pe cale,
 Galben de mirat

Stă pe loc acolo 'n naltul
 Cerului, privind.
 Pleac' apoi. Dar vine altul.
 Nu știu ce gîndește norul,
 Dar a-tot-stăpânitorul
 Soare 'n cer, zîmbind,

Ca un moș privind nepoții,
 Dice: «Așa, băeți!
«Veseli, și la joc cu toții!
«Pentru asta 'mă place mie
«Truda mea de-o vecinicie
 «Să tot nasc vieți!»

STRIGOIUL

Acum tu poți s'o 'ntrebî, că n'ar răspunde.
Punându-și pe genunchi uitatul fus,
Pe-un scaun vechi în fața vetrei scunde
Privesce 'n foc, și Domnul știe pe-unde
E gândul mamei dus.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

E singură pe lume, și pierdută.
Bărbatul ei, sînt anî de cînd a dat
Pe Bistrița 'n vîrtej, mînînd o plută.
Rămase-așa de Dumneșu bătută
Să toarcă biata 'n sat.

Și-acum de-abia s'a 'nchis mormîntul bine:
Pe singuru-î copil ajuns flăcău,
Și-aŭ și 'nceput cu șoapte ntre vecine —
N'aŭ pe-altu 'n sat? Dar cine știe, cine?
De ce-ar vorbi de rău?

Ea-î vede 'n colț mormîntul sur, iar șirul
 De plopî înnațî se sbuciumă cîntînd,
 Și-î plin de-un vuet jalnic cimitirul —
 Tresare-acum. Ea dă să-și toarcă firul,
 Și-l uită în curînd.

De-odată 'ntoarce capul fulgerată
 Spre prag. Dar nu-î nimic. I s'a părut
 Că sună clanța ca dîn mîni purtată.
 Se 'ntoarce spre fereastr'-apoi deodată,
 Dar geamul e tăcut.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Se uită lung la geam. E noapte-afară,
 Și lună 'n cer ca diua. Și-î târziu.
 Se uită 'n jur prin colțuri, spre cămară } ..
 Și-apoi se 'ntoarce 'ncet spre ușă iară —
 Tăcere și pustiū.

Se scutură, cu frig, pe scaun mama
 Și 'nchide ochii strîns, și stă pe loc.
 A fost icoana în colț, pocnise rama.
 Ea-și șterge ochii umeđi cu năframa
 Și iar privesce 'n foc.

Dar iată pe mormînt lumini s'arată.
 Cum staū țintiți spre om, de prin strimtori
 Doi ochi de lup prin noaptea 'ntunecată,
 Așa doi ochi de foc spre cruce cată
 Și staū nemișcători.

Motan sbîrlit cu spete 'ngîrbovite
 Stă în culme de mormînt, venit din iad:
 Dar crucea nu-l înfruntă! Și topite
 Se sting încet luminile 'ndrăcite
 Și 'n hăul noptii cad.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pe scaun a 'nghețat acum bătrâna,
 Căci tot mai mult se sbate pe mormînt
 Și saltă sbucîumată 'n sus țărîna,
 Părea că din adînc o svîrl cu mîna —
 Ferească unul sfînt!)

S'aud horcăituri de om ce moare
 Străpuns de cel ce-î sta 'n genunchi pe pîept,
 Răsare-un cap cu plete sburătoare,
 Un pîept, și-un om, și iată-l în picioare
 Stă 'n zarea lunii drept.

Cum gâlgâe la vadurî apa în gârle,
 Gângave vorbe rarî din gură-î ies,
 Îi joacă șerpî în sîn, în pîr șopîrle;
 Iar pieptu-î rîsufînd, bolnav s'asvîrle
 Mai tare și mai des.

Tîrîndu-șî giulgiul alb spre gard se duce.
 Iar roșii-î ochi ca doue flacări ard.
 Întinde-un braț spre par ca să-l apuce,
 Punînd apoi piciorul stîng pe-o cruce
 El sare peste gard.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Nici pașii nu-î sunară pe morminte,
 Nici umbră ~~în urma lui nu s'a vîdut~~,
 Ca surul nor de fum trecu 'nainte —
 Subt gard s'aud oftări, s'aud cuvinte
 Și plînge-un glas gemut.

Se sbate în chin drăcesc, el varsă pară.
 Își smulge giulgiul putred de pe trup,
 Se pleacă 'n patru brînci în chip de fiară,
 S'asvîrle peste cap, și 'n urmă iară,
Păziți-vă că-î lup!

Și bate 'n fălci, să muște și s'omoare,
 Iar spume verzi îi picură ferbinți
 Din gura-î cu gingii sângerătoare,
 Pămînt împrăstie 'n urmă-î, din picioare,
 Și mîrăe 'ntre dinți.

Cu labele pe giulgiu, el îl sfășie,
 Și 'n gură 'l ia și-l scutură prin vînt,
 Turbat el roade 'n dinți câte-o fășie,
 Frămîntă 'n loc pămîntu 'n vrăsmășie
 Și mușcă din pămînt.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Îl vești? Pe după gard în goană vine
 Și ese 'n drum; spre sat alearg'acum,
 Iar coada ridicată 'n sus o ține —
 De ești pe drum, dă 'n lături, tu creștine,
 Să nu te afle 'n drum!

Acum e la răscruce și stă și scurmă
 Și-adurmecă pămîntul într'un loc —
 Suflarea bieteî mame-acum se curmă,
 Că n'afle 'ntoarsă lupul nici o urmă,
 Și-aleargă val de foc.

El intră 'n sat, ia drumul peste vale.
 Incep să urle-a moarte căinii 'n sat
 Și fug spre uși de tinzi, ferind din cale;
 În turn, în clopot limba url'a jale
 Un dang înfiorat.

Creștinii căți nu dorm cu spaimă chiamă
 Pe Maica lui Hristos și-aprind grăbit
 Tămîe și-usturoiū pe-un vas de aramă.
 Ea singură 'n căscioară, biata mamă,
 Stă chip înmărmurit.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
 Ea-l vede cum despică în două satul;
 E creț la pēr și 'nalt cât un vițel,
 Învîrte ochi de flacăra, turbatul,
 Și-î iute 'n mers și-î negru ca păcatul
 Că-î Duhul rău în el.

Ea nici nu 'nchide ochii să nu-l vadă,
 Nu tremură de el, nu-și face cruci.
 Căzū icoana 'n colț. Putea să cadă!
 Strigoii e aici, ei e 'n ogradă,
 Sărit peste uluci.

Acum la ușa tinzii, iar zăvorul
 S'aruncă singur, sgomotând, din loc.
 E 'n tindă. E pe prag. A pus piciorul
 În cas'acum. A intrat ucigătorul,
 Dar ea se uită 'n foc.

Cu ochii firoși privesce-o clipă
 La ea și 'nvârtejit s'asvîrle-apoï,
 Cu dinții-î prinde-a poalelor aripă, —
 Ea sare-atunci nebună 'n sus și țipă:
 «Săriți că e strigoii».

Atât a fost. Nicî alt cuvînt, nicî luptă;
 Căci nimenî din vecinî n'o aude.
 Dar moartă o găsiră în zori, și suptă,
 Și 'n jurul ei bucăți de haină ruptă,
 Creștinii-a doua ȝi.

PĪERDE-VARĂ

Frunziș al pădurii bătrâne,
Doinești, o tovarășe-al meu!
Doinește și vîntul prin grâne,
Iar apa 'n isvoare murmură
Și spune, tot spune din gură,
Tot spune mereu.

Sub paltin aici e răcoare.
Ies umbre pe dealuri, și pier,
Născute din dungă plutitoare
De nori ce 'n grăbire s'adună
Pe munți, aurită cunună
La margini de cer.

Mă uit la vulturul din zare
 Cum sboară puternic și lin,
 Acum e cât corbul de mare,
 Cât pumnul abia, cât albina
 Și 'n urmă-l înghite lumina
 Din largul senin.

S'aude pe coasă cum sună
 Ciocanul; pe margini de rîu
 Poporul de pasări s'adună.
 E cântec pe luncă, pe creste:
 Flăcăi ce cosesc, și neveste
 Prin lanuri de grâu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Iar norii-și tot schimbă făptura,
 Se sbuciumă 'ntr'înșii-arătări —
 Își cască balaurii gura;
 Văd cuiburii de pajuri măestre,
 Și roibiile cei fără căpestre
 Din smîrcuri de mări.

Prin mare trec smeii cu 'notul;
 Și, iată-l, tîrînd un copac
 Piticul cu barba cât cotul,
 Ies scroafele-mării cu puii,
 Și sparge 'nchisorile Gruii
 Bêtrânul Novac.

Ved lupul din basme, cu laba ;
 Smeoaice, și codru ce-l rod.
 Pe Greul-Pămîntului baba
 Cu vraje-l ucide într-o luncă,
 Și uite, cal-galben s'aruncă,
 Iar smeu-î sub pod.

Frumoasă-mi răsare-o Ileană,
 Și cântă-n cosița ei florî.
 Ved Zînele goale 'n poiană,
 Scăldându-se-ascunse 'n pădure,
 Când vine-un voinic să le fure
 Cămășile'n zori.

Dar iată-l cu galbene plete,
 Frumos, să-l ucidă de drag
 La sîn îndrăgitele fete —
 Copilul, născut, al tăcerii,
 Ce-ți vine prin liniștea seriî
 Și-ți șade pe prag.

Prin iarba 'nspicată el vine
 Ieșit de sub mîcede stîncî ;
 Tiptil se străcoară spre mine,
 Și capul din iarbă și-l scoate,
 Dar iute s'asvîrle pe coate
 Și-așteaptă pe brîncî.

Sosesce, s'apleacă de-aproape,
 Iar frunțile noastre s'ating;
 O pânză eü simt pe pleoape,
 Păriind d'un păianjen țesută,
 Și 'n urmă pe ochi mă sărută,
 Iar ochii-mi se sting.

Mi-e teamă să-l sperii; ș-alene,
 Vrînd ochii de vrajă să-î scap,
 Mă 'ncerc să duc mâna spre gene.
 El simte, ștregarul, se 'ntinde
 Și mâna cu zîmbet mi-o-prinde,
 Mi-o pune sub cap.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Și 'n palme-ascunđend obrăjori
 Se pierde prin naltul porumb —
 Ș'amestecă dealul și norii
 Și 'n noapte pămîntul se 'nchiagă:
 Simt, parcă topindu-se 'ntreagă
 Făptura-mi de plumb.

Iar vîntul doînește prin grâne;
 Doînește tovarășul meu,
 Frunzișul păduriî bētrâne,
 Iar apa din vale murmură
 Și spune, tot spune din gură
 Tot spune mereü.

APOI VEZI . . .

BCU Cluj / Central University Library Cluj

«**C**âte fete mândre 'n sat
Toate țin cu tine —»
Țic și eă! Și nu-ı păcat,
Ele știu măi bine.
Când încep și eă să joc
Intră junghiü 'n fete
Și s'opresc drumeții 'n loc:
Ăsta-ı joc, băete!
Voi săriți ca un ileü,
Ici e șes, ici groapă —
Apoi veđi! Frumoasa eă,
Voi, pe câte-o schioapă.

Iar la plug^u de-oiu vrea, apoi,

Să mă las pe coarne,

Brazda mea nici patru boi

Nu pot s'o răstoarne.

Eū din umeri scot un car

Până 'n dealul mare,

Mut o piatră de hotar...

Ce vi-e de mirare?

Vouă și-un butuc vi-e greu

Eū ridic o bârnă —

Apoi veți! Pe mândra eū,

Voī, pe câte-o cârnă!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Beă și eū, și joc, și-arăt

Că mi-e lumea dragă,

Dar ca voi eū nu mă 'mbăt

Săptămâna 'ntreagă.

Ce-mī tot cânți de boi și bani?

I-am găsit eū gata?

N'aveam cas' acu cincī anī,

Și-a făcut-o tata?

Palmele, că 'mī ard mereū,

Capul, că mi-e moară —

Apoi veți! Pe mândra eū

Voī, pe câte o chioară.

POVESTEA CĂPRARULUI

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Când ne-aŭ respins de la movilă,
Căzurăm mulți pe-acele lunci.
Și 'ntreg un regiment atunci,
De ce-a văduț, a plâns de milă.

In șiruri strînse și 'mproșcând
Neconținut cu foc mulțimea,
Se da 'ndărăt dorobăntimea,
Loc Turcilor pe șes făcând.
Curgea și mult și iute focul,
Iar între-ai noștri și vrășmași
Eraŭ cel mult optzeci de pași —
Dar noi lăsam cu palma locul.

Și, iată 'n urma tuturor
Un biet căprar, având un frate
Ucis, s'opri să-l iee 'n spate,
Și-apoi spre șir porni cu zor.
Dar lunecând pe iarba udă,
Fiind și slab, cădù 'n curînd.
Iar noi strigam să intre 'n rînd,
El a rămas nevrînd s'audă.

La ochi cu pușca l-am văduț,
Ingenunchiat acolo 'n cale
Trăgînd spre Arapii ce din vale
Veniau mereu. O, n'am creduț
Că omul în mînie poate
S'asvîri'-așa de mult omor,
Că plumbii 'n desnădejdea lor
Curg riû! Dar ađi le cred pe toate.

Iar noi ne 'ndepărtam mereu,
Și i-am strigat de-a multa oară
Că e nebun, că stă să moară,
Și e păcat de Dumneđu.
Nevrînd să-l lase pe câmpie,
Și să-l aducă neputînd,
El sta cu mortul, dus de-un gând:
Străjer răsbunător să-î fie!

Dar Turcii vin, tot vin, un roiu,
 Și tot măi larg li-e 'n urmă pasul —
 Acum nici nu ne-aude glasul,
 Acum el e pierdut de noi.
 Treizeci de pași măi aū Nizamiū
 Aū cincisprezece, zece-acum —
 Și-aștepți pe-ai tēi, plângēnd pe drum,
 Tu suflet pustiit al mamiū!

Dar iată-l cade! L'a lovit
 Pe semne-un plumb din multa ploae;
 Pe spate-acum murind se 'ndoaie,
 Dar l-am vędut cum s'a 'nvirtit
 Spre frate-sēu, cādēnd deodată
 Cu fața 'n jos, părēnd c'ar vrea
 Să-l apere pe mort așa —
 Si atunci coloana 'naintată

A Turcilor sosind povoiū,
 I-a și cuprins, urmāndu-și goana.
 Și i-a 'necat apoi coloana
 Și nu i-am măi vędut apoi.
 Infiorat și-acuma îmi bate
 Cu jale inima, când scriū —
 Strivit de Turci, să mori de viū,
 Veghiānd la capul unui frate!

Când ne-am retras pe-acele lunci
Respiși de Osman de la movilă,
Un regiment întreg, de milă
A plâns de ce-a vădut atunci!

PE DEALUL PLEVNEI

EU Cluj / Central University Library Cluj
C'n amurg. Pe deal Bulgarul
Liniștit își mână carul.

Roțile nu știu că plânge
Dealul, pe-unde omul mână;
Nu știu boii, că 'n țărână,
Pe-unde trec, e numai sânge.

Noaptea 'ncet încet scoboară,
Lilieci prin aer sboară.

Pe-unde a fost cumprire-odată
Doarme-acum întreaga fire,
Peste-un iad de svîrcolire
Cade-o pace 'ntunecată.

Numai luna e pe lanuri —
Dar mai sus, pe sub rădanuri

Unde-a curs fierbinte plumbul,
Duhuri vin din vreme în vreme,
Cât e noaptea 'n dealuri geme
Și se sbuciumă porumbul.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

LA SMÂRDAN

Deam român, vėđui odată
«Oastea Domnului Mihai»
Zicea Dunărea 'ntristată :
«Fulger îns'atunci erai.
«Și-alergând prin cer furtuna
«Canta vorbe românești —
«Astă-đi stau și-ascult într'una
«Și mă uit, și nu mai ești!»

Dar abia rosti cuvântul
Dunărea, vuind prin văi,
Și vėđu gemênd pămîntul
Și de cai și de flăcăi.
Zornet auđi prin zare,
Cum se 'nchiagă stol cu stol
Și năprasnică răsare,
Oastea Domnului Carol.

Jalnic tu 'ți doinești durerea
 Dunăre, și iat'acum!
 Din mormînt ieși puterea
 Și 'n zadar îi stai în drum.
 Trec voinicii peste tine;
 Mersul lor e sbor de fulg,
 Și din mâinile străine
 Stema libertății smulg.

Tresăriră iuți Români
 Căci aminte și-aū adus,
 Căt s'aū străduit bătrânii
 Steagul să ni-l ție sus,
 Câte plângeri ne'ntrerupte
 In mormînt or fi vĕrsat,
 Că nepoții fug de lupte
 Și că steagul e 'nchinat.

Dunăre,-ai vĕđut Smărdanul?
 Spune tu, s'o spuiū și cū.
 Și noi știm isbi dușmanul,
 Și 'n Români e Dumneđeū!
 Știm și noi găti cununa
 Vitejiei ce-o doinești,
 Și când urlă 'n cer furtuna
 Cântă vorbe românești!

La Smârdan—aşa vru Domnul—
Morţii dintr'această ȃi
Vor avea cu spaime somnul,
Şi-aiurând se vor trezi
Apărându-se cu mâna
Ca de-un tăinuit duşman,
Vor muşca gemând ţărâna
Ca şi 'n luptă la Smârdan.

Că 'ntraceea ȃi cumplită
N'avu mila nici un rost,
Şi mânia răsvrătită
Lege tuturor ne-a fost.
Ast-fel că vedând perirea
Insuşi Dumnezeu de sus
Galben întorcând privirea
Mâna peste ochi şi-a pus.

La Smârdan pe unde drumul
Da de-adreptul spre vrăjmaşi,
Risipeai cu mâna fumul
Ca să vezi la patru paşi.
Şi 'ntrun iad fără de nume
Unde-ai noştri iuţi pătrund
Nu era nici cer nici lume,
Numai noapte fără fund.

Și 'ntr'acel noian de ceață
 Dorobanții dând de-un rîu,
 Aū trecut prin sloi de ghiață
 Și prin apă până 'n briu.
 Rîu de apă -- Prut să fie —
 Cum era să-î ție 'n loc,
 Dacă n'a putut să-î ție
 Din redute-un rîu de foc!

La Smârdan de-un gînd cu toții
 Fost-am braț pustiitor,
 Și murind aū dat nepoții
 Mîna cu strămoșii lor.
 N'ai avut mai buni tu, Bane,
 La Călugăreni în văi;
 Iar la Racova, Ștefane,
 Nu-ți erau mai tări ai tăi.

De-o veni din nou vr'odată
 Vuet peste-al tău pămînt,
 Țară dragă și 'ncercată,
 Vom ruga pe Domnul sfînt
 Nu 'ntr'alt chip să ne ajute
 Ca să 'nfrîngem pe dușman,
 Decât dându-ne virtute
 De flăcăi ca la Smârdan.

MOARTEA LUI GELU

Păsleț din ostirea bătută
Fugind pe câmpia tăcută,
Cădu de pe cal, de durere,
Pe marginea apei. Și piere.
Din rană și-ar smulge săgeata
Și n'are putere.

Pierdut-a și oaste și țară.
E noapte 'n văzduhuri; și rară
E sbaterea apei, când valul
Atinge cu aripa-î malul—
Iar Gelu, prin noapte stând singur
Vorbește cu calul.

«Vai, murgule, jalea mă curmă!
 Mă lupt cu durerea din urmă,
 Căci ranele-mi sapă mormîntul:
 De geaba împrăștiî tu vîntul
 Din coamă, piciorul tău scurmă
 De geaba pămîntul.

«Mă chiemî prin nechezuri păgâne
 Și par'că ȃici: «Vino, stăpâne!
 Veȃi, picură ranele tale
 Și negurî se 'nalȃă din vale,
 E noapte, și ȃiua de mîne
 Ne-ajunge pe cale!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

«Treî suliȃi făcutu-șî-aũ strungă
 Prin mine! Mă sbucium pe-o dungă
 Și nu-mî mai simt braȃul și brîul;
 Tu-ȃi rupî cu picioarele frîul —
 Las', murgule las' să ne-ajungă
 Pe-aicea pustîul.

«De-acum tu... cȃt va cuprinde
 Mantaua, de-asupra-mî o 'ntinde
 Și-apoi cu picioarele-mî sapă
 Mormîntul pe marginî de apă,
 Și 'n urmă cu dinȃiî mă prinde
 Și-aruncă-mă 'n groapă.

«Jelească-mă apele Cernii!
 Să-mi bubue crivățul ierni,
 Ca 'n taberă al cailor tropot;
 Iar vecinical apelor șopot
 Să-mi pară că 'n ceasul vecerni
 O rugă de clopot.

«Și, poate, sosi-va o vreme
 Când munții vor fierbe, vor geme
 Cu hohote mamele 'n praguri,
 Vor trece bărbații 'n șiraguri
 Când buciūm suna-va să chieme
 Pe tineri sub steaguri.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

«Iar tu de-î trăi, frățioare,
 Să-mi veđi luptătorii 'n picioare,
 Atunci când sosit va fi ceasul,
 Abațe-ți pe-aice tu pasul:
 Nechiază-mă, și atunci eū din groapă
 Cunoaște-ți-voiū glasul!

«Și-armat voiū eși eū afară,
 Și veselī vom trece noi iară
 Prin suliți și foc înainte,
 Să ție protivnicii minte
 Că-s vii, când e vorba de țară,
 Și morții 'n morminte!»

El ȃice, Ńi mȃna Ńi-o strȃnge
 Pe pieptul cel umed de sȃnge —
 Iar calul stȃ singur de pazȃ
 Luĩ Gelu, Ńi trist el aŃează
 La pieptul stȃpȃnului capul
 Ńi astfel vegheazȃ.

Ńi-auđĩ! Ca un vȃnt ce clȃteŃte
 Pȃdurea, cȃnd ploaia soseŃte,
 AŃa din adȃncurĩ de zare
 Un vuet prin noapte rȃsare,
 Iar vuetul vine, Ńi creŃte
 Mȃi iute, mȃi tare.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
 Ńi iatȃ-ĩ din umbrele vȃiĩ
 Cu scuturĩ ies repeđĩ flȃcȃiĩ,
 Ca morđii ce-Ńi lasȃ mormȃntul;
 Ies roibiĩ cu umblet ca vȃntul,
 Rȃsar de tutindenĩ, de pare
 Cȃ-ĩ varsȃ pȃmȃntul.

ArcaŃiĩ luĩ Arpad! Ȇn goanȃ
 Eĩ fug dup' oŃtirea duŃmanȃ.
 Ńi uđĩ de-alergare se 'ncurȃ
 Fugariĩ prin negura surȃ,
 Cu frĩul pe coamȃ, Ńi-arcaŃiĩ
 Cu spȃđile 'n gurȃ.

Năvalnic s'apropie pașii,
 Și 'n goana lor cântă arcașii,
 Și-așa de sălbatic li-e cântul —
 Din piele de urs aũ vestmîntul,
 Și 'n bărbile lor încâlcite
 Se 'mpiedecă vîntul.

Iar Gel, auđindu-ı prin zare,
 De spaimă și groază tresare —
 El moare! Și cântă păgâniı!
 N'aũ Domn și n'aũ țară Româniı,
 Și-adușii de vînturi în țară
 Sînt astăđi stăpâniı!

BCU Cluj / Central University Library Cluj
 Și 'n mîmile cui e scăparea?
 Nu-ı piept să le 'nchidă cărarea?
 Nu-ı braț de voinic, să-ı abată?
 Și nu e pe lume-o săgeată
 Ca 'n inima gloatei lui Arpad
 Adînc să străbată?

Și Gelu le judecă toate:
 Se 'nalță proptindu-se 'n coate
 Și-a calului glesn'o cuprinde,
 Cu grabă el arcul și-l prinde,
 Și 'nvîrte săgeata și-o scoate
 Din rană, și-o 'ntinde:

Și vîjăie slaba săgeată
 Cu gemetul morții deodată—
 Arcașii trec repede în cale,
 Și-î vuet și-î chiot prin vale:
 Ce cânt de 'ngropare lui Gelu
 Și-oștirilor sale!

Iar vuetu 'n neguri pătrunde
 Și în inima nopții s'ascunde
 Departe, și 'n valuri de valuri
 Ecoul isbindu-se 'n dealuri
 De ștece ori jalnic răspunde
 Pustiilor malurii.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

De ștece ori, iarăși de ștece,
 Și scade, și pîere, și trece,
 De data din urmă răsună—
 Tăcerea 'mprăștiată s'adună,
 Și 'n neguri alunecă rece
 O bolnavă lună.

Iar calul, vedenie mută,
 Cu coama de vînturii bătută
 Stă 'n noaptea cu neguri de pază
 Lui Gelu; și trist el așează
 Pe pieptul stăpînului capul
 Și ast-fel veghează.

Iar apa la maluri se frînge
Și cade pe spate și plînge:
Cu fierul potcoavei tu-mă sapă
Mormîntul pe margini de apă
Și 'n urmă cu dinții mă prinde
Și-aruncă-mă 'n groapă!

NUNTĂ ÎN CODRU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ce mai chiù și chef prin ramuri
Se 'ncinsese-atunci !
Numai frați și veri și neamuri
De-ar fi fost umpleaù o țară !
Dar așa, că s'adunară
Și străini din lunci !

De mă întrebî, eù nu știu bine —
Alții poate știu —
Ce să 'ntrebî, calici ca mine !
Știu că lumea dintr'o dată
S'a trezit ca-î adunată
Și c'o duce 'n chiù.

Că 'ntr'o ȃi, purtând în mână
 Un colac ș-un băț,
 Prepelița cea bătrână
 S'a pornit și 'n deal și 'n vale,
 Și chiema 'ntâlnind pe cale
 Lumea la ospet.

«Ce-î tu, soro?» Ce să fie?
 Nuntă mare 'n crâng!
 N'ai văđut tu veselie
 De când ești și porți un nume.
 Și-am plecat, trimeasă 'n lume,
 Oaspeții să-î strîng».

BCU Cluj / Central University Library Cluj

«Dar, pe mire cum îl chiamă,
 «Cine-î el și-al cui?»
 N'auziși de sturz, bag-samă!
 Până și 'mpăratu 'l știe—
 «Și-î bogat?»—«Ce-î pe câmpie,
 «Tot ce veđi, a lui!»

Iar mireasa! Din cosiță
 Numai flori îi cad.
 Mierla e. Și e pestriță,
 Și gătită ca o cruce:
 Cisme galbene și-aduce
 Tot din Țărigrad.

«Ei, atunci să știi vecino,
 «C'am să viū și eū».
 «Păi, de bună-seamă, vino!»
 Tot așa, cu voe bună
 Prepelița 'n sîrg adună
 Pe nuntași mereū.

Și s'a strîns din zare-naltă
 Neamu 'ntraripat,
 Și din crâng și de la baltă
 Și din șesuri de prin grâne;
 Ba și vrăbii măi bătrâne,
 Musafiri din sat.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
 Până 'n noapte tot veniră
 Și prin crengi aū mas.
 Iar în zori să răscoliră,
 Și 'n gorun aveaū altarul --
 Ia 'nchinați-mi cu paharul,
 Să-mi măi vie glas.

Mă 'ntrebați de nun? Ei nunul,
 Soare 'ntr'adevăr:
 Dumnealū, mă rog, *păunul!*
 Nună mare-a fost găița,
 Stete-acasă păunița
 Că-i murise-un văr.

«Pop' aveaă?» Tu maică sfântă!

Stai să mai vorbești?

Știi pe *ciocârlan* cum cântă?

Dumneșeu să-ți fie firea!

A 'nvățat trei veri psaltirea

La Vlădică sârbescă.

Drusce-aveaă o *coșofană*

Și-un *cârsteiș* bălțat.

Pitpalacul, nene, 'n strană!

Iar cădelnița de aur

O ținea jupânul *graur*

Dascălu 'nvățat.

Dar să vezi! la socrul-mare

Sgomote din zori:

Pițigoii 'ntr'una sare,

Steag pe casă *șoimul* sue,

Gheunoaia bate cuie

Ca s'anine floră.

Iar prin cuhniă sfat și vorbă,

Asta s'o vedeți!

Prepelița face ciorbă,

Presurile fac friptură,

Vin *sticleții* și le-o fură,

Dracii de sticleți!

Șoimii repedi scot în ghiare
 Carnea din căldări,
Corbul cel cu ciocul tare
 Dumnicată 'n blide-o lasă,
Cintișoi duc la masă
 Rîndul de mîncări.

Și, cu șorț de jupâneasă,
Rîndunele vin
 Și deretică prin casă
 Iar pe mese-aștern prosoape
 Și dau lavîțele-aproape,
 Cane-aduc cu vin.

Dar te miri tu, prin pahare
 Cine le turna?
Cucul sîr, că 'i meșter mare
 La urat și 'nchinăciune
 E proroc și-ți știe spune
 Tot ce-o fi și-o da.

Cîntă 'n cobz' acum *buhaiul*
 Cel cu gâtul strîmb.
Mîerla șueră cu naiul,
 Cu cimpoiul cînta *cioara*,
Pitulicea cu vioara,
Bufnița c'un drîmb.

Codobaturî iuţi ca focul,
 Tot bătând din cozi,
 Măturară 'n clipă locul
 Şi făcur' o bătătură,
 Şi ce horă mai făcură
 Ca la Voevođi!

Jucaă sîrba *porumbeiî*,
 Că e jocul lor,
 Şi-aū luat la joc *cârsteiî*
 Pe-o *răţuşcă* — vai de mine! —
Graurul juca pe vine,
Barza 'ntr'un picior.

Numai cioara cu cimpoiul,
 Tot isbind cu el,
 Se bătea cu *pişigoiul*,
 Iar *sitarul* dup'o uşă
 Se certa c'o găinuşă
 Pentr'un gândăcel.

Vin de-ar fi, că cearta vine,
 Alt-fel cum s'o dîci?
 Să te superî tu creştine,
 Pentru dinţii şcoşi din gură?
 Pentr'un ghiont şi-o 'mbrâncitură
 Cheful să ţi-l strică?

Și țipaă de-avalma 'n ramuri,
 Miile de guri!
 N'alegeai străini și neamuri,
 Și pe plac cânta tot insul —
 Clocotea de chiu cuprinsul
 Veselei păduri.

«Tu erai?» Mă 'ntrebă ca prostul!
 Vorba din bătrâni:
 Eă la chef ca 'n Marte postul.
 Vinu-l beam din coji de-alună,
 Și asvirleam, de voe-bună,
 Cu căciula 'n câni.

Ba, și 'n ciur le-adusei apa,
 Ca să fiu în rost,
 Lemne le-am tăiat cu sapa —
 Și sărind pe-o buturugă
 Am venit la voi în fugă
 Să vă spun ce-a fost!

ZINA PĂDURII

«**J**ar mura 'ntr'adins o făcu pe pământ
Sălbatica Zin'a pădurii,
Căci ochii ei negri asemenea sînt
Cu negrele boabe-ale muriî.
Iar unde e mură, sădită de ea,
Pot merge neveste și fete,
Flăcăilor însă vederea li-o ia
Și junghiuri prin cap le trimete!

«Și smeura-anume-o făcu pe pământ
Sălbatica Zin'a pădurii—
Obrajii ei rumeni ca smeura sînt,
Obrajii și rumenul guriî.
Iar pe-unde sădesce ea smeură 'n văi
Pot merge femeile 'n pace,
Dar floarea din față li-o ia la flăcăi
Și galbeni ca faguru-i face.

«Iar mușchiu sub brađi într'adins l'a lăsat
 Sălbatica Zin'a pădurii.
 Ca mușchiul de moale e caldul ei pat,
 Acolo sub umbra răsuriu.
 Iar pe-unde e mușchiu, e pe-acolo și ea :
 Pot merge să șază copile,
 Flăcăilor însă odihna le-o ia
 De pier și se 'ngroapă cu ڊile!»

— «Ei, par'că pe Zină eă nu știu s'o 'nșel!
 Neveste și mură să fie!
 Eă staă pe potecă, și-ațin frumușel
 Cărarea la fete 'n câmpie.
 Iar când o să ved eă că Zina mi-e rea
 Și-mă fură tăria făpturii,
 O prind prin păduri și-o sărut și pe ea
 Pe hoața de Zin'a pădurii!»

COLOANA DE ATAC

Þorniserăm din văi adânci
Și ne tîram acum pe brânci

Să nu ne prind Osman de veste,
Că năzuim la deal spre creste,

Căci veste de-ar fi prins ai sêi,
Noi n'am mai fi eșit din văi.

Și-așa cu 'ncredere veghiată
Noi răsărim pe deal de-odată.

Ne ved păgâniî, sar pe zid,
Potop de foc spre noi deschid.

Dar noi prin foc o rupem iute,
Credându-ne pe sub redute.

Și nu eram! Vedeam de sus
Că alt-fel e decum ne-aũ spus,

Că pân' acolo-î lungă cale,
O rîpă 'n drum și-adâncă vale.

O clipă ca 'mpetriți am stat;
Maïorul însë-a și plecat

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Și ne-am făcut cu toții cruce:
Ei, ducă-ne 'n ce foc ne-o duce!

La vale-acum, pe rîpi curînd —
Un rînd e mort, maï moare-un rînd.

Cad bombele 'n pămînt și scurmă
Și altele maï vin pe urmă;

Ca grindina și plumbii cad,
Se 'ntunecă, și-î vaî ca 'n Iad!

Și-un plumb veni cumplit cu sborul
Și fără glas cădu maïorul.

Atunci un ofițer înalt,
Cu spada 'n vînt, iar celalalt

Trăgînd mereu din carabină
Săriră 'n front; iar pe colină

Noi după dînșii, cot la cot,
Suiam orbiș, noi leatul tot.

Cât ai clipi, muriam o sută,
Muriam mai mulți, că din redută

Nu plumbi curgeau, ci rîu de foc
Și liniî 'ntregi cădeau pe loc.

Și-un căpitan, cel nalt sërmanul,
Căduse vîrfuind mormanul,

Iar celalalt, acel ce-ochia
Muri trăznit în fața mea.

Căci uite-așa vedui de bine
Pe-un Turc bătrîn ochind spre mine,

Iar bietul căpitan nu-ș-cum
Se puse morții drept în drum.

Am dat să-l prind ca să nu cadă
Și-atunci cădui cu el grămadă —

Și veđi, și-acum mă-e capul prost,
Că nu 'nțeleg nici ađi ce-a fost :

M'am pomenit la șanț de-odată
Și-o cârp' aveam la cap legată,

De ce și când, de mâna cui?
Și-atâta drum eă când făcu?

Voiam să 'ntreb, n'aveam pe cine,
Căci tot străini pe lângă mine.

Dar cârpa, oră-ce taină-avea,
Atâta știu c'a fost a mea —

Și-acu la șanț! Noă rupem lanțul
Și scoborăm de-avalma șanțul,

Sărim și noă și Turciă sar
Și-ă moarte 'n șanț, e vai ș-amar.

Ne batem ca 'n pierzarea minții,
Cu pumniă dăm, mușcăm cu dinții

Și pștept la pștept ne svîrcolim,
Străbatem repede și răsbum.

Inchid de veci Nizamii gura,
Iar noi îi dăm pe rîpi de-adura.

Ieșim apoi, ca duși de vînt,
Pe fața negrului pămînt.

Pe lături ne 'ntărim șireagul:
Și iat'un căpitan cu steagul

BCU Cluj / Central University Library Cluj
In fruntea noastră drum făcu:
Ura, băeți, acu-î acu!

Roesc turbați pe zid păgâniî,
Sub zid se 'ndeas' orbiș Româniî

Și-aruncă scări, răslesc prin fum,
Străbat mercu făcându-și drum.

«Trăsniți, copii, tot după mine».
Noi trăsnet după el, veți bine.

Și iată-l căpitanu-î sus,
Pe meterez un braț a pus,

Dar șapte Turci pe el săriră,
Și șapte săbiil și loviră,

Și-al optulea, un Turc bărbos,
Isbi turbat de sus în jos

În piept cu acul puștii, fiara —
Și-atunci pocnind se rupse scara

Și bietul căpitan cădu
Pe spate 'n șanț, și-atâta fu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Căci s'adunău păgâni gloată
Și-un om era reduta toată

Și 'ntregul parapet un fes,
Atâta se 'nglotiaă de des.

Cădeam ca frunzele de brumă,
Iar sângele curgea cu spumă.

Nici loc să stai, nici drum să treci
Și fum de pușcă, să te 'neci,

Și ce-am vădut atunci — minune —
Și-n groapa morților voiă spune!

Nici chip de-acu să mergi în foc,
Nici chip să stai sub zid pe loc.

Se dete semn atuncea oastei
Să părăsească clinul coastei

Și ne-am retras departe 'n văi,
Striviți, o mână de flăcăi,

Flămândi și udi și 'ntorși din cale
Cu sufletul topit de jale.

DOROBANȚUL

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Străcurați prin plumbi și săbiile dorobanților drum deschid,
Inimoși s'asvîrl prin șanțuri, și de-avalma sar pe zid.

Și era prin șanț perire, și vîzduhul tremura
Iar din colo, prin redută, moartea cea de veci era.

Tropot de picioare multe, fum și abur ca 'ntrun iad
Vuet cum îl fac prin baltă cei ce-alunecă și cad.

Dar roiaș mereu flăcăii răsăriți ca din pămînt.
Valuri ce 'necaș reduta, scufundându-se 'n mormînt.

Unul singur în roirea de viteji, un dorobanț,
Zăbăvea trudit pe-o scară, răsărit și el din șanț.

Cei sosiți, cu scări, în juru-î își făceau în grabă rost
Și treceau urmându-î alții, iar el tot pe unde-a fost

Apucase strîns cu dreapta parapetul, ca 'n asalt,
Dar era prea slab pe semne, zidul lunecos și nalt.

Iat'un căpitan, din urmă, aducînd în foc pe-ai lui
Dă de el. «Cu sîrg băete! Ce 'ntîrziî de nu te suî?»

El abia-și întoarce capul. «N'am putere să mă urc.
Mă trudesc cu stînga numaî! Bata-l Dumnezeu de Turc!»

«Ții în sîn, se vede, dreapta! Pune dreapta! N'o ținea —»
«Cum n'aș pune-o, și-î sub scară! Uite-o jos, și calcî pe ea».

Ajutându-î căpitanul el se nalță 'ncet, încet,
Dă un chiot și se nalță, răsărind pe parapet.

Vede jos încăerarea luptătorilor voiilici
Un amestec orb ca 'n cuibul răscolitelor furnică,

El înalță 'n vînt chipiul, strig'un nume drag și sfînt
Și-apoi sare de pe ziduri, în redută și 'n mormînt.

Ea era pămînt al nostru, smuls din sufletul turcesc
Și voia și el să moară pe pămîntul românesc.

CRĂCIUNUL IN TABĚRA

(Pe câmpia Smârdanului, 1877)

Și-acei / cende-apururi / aũ glume,
Azi tremurã muți și 'nghețați
In jalea cea fãrã de nume;
Pustiũ eĩ se simt, și-aruncați
Departe la margini de lume.

Iar cortu 'ngropat e'n zãpadã;
Nu-ĩ ușã, nu-ĩ cale, nu-ĩ loc.
In haine ca'n zi de paradã,
Țin pãnea 'nghiețatã la foc,
Stãnd unul într'altul grãmadã.

E freamăt în zare: e tunul,
Orî cântec de clopot din sat?
Crăciunul e astăzi, Crăciunul.
Flăcăii țin capul plecat,
Și plânge 'necat câte unul . . .

Ard vesele flacări pe vatră ;
Și-ai casei, la masă, gătiți.
Vin oaspeți, și cănele latră ;
Le ies înainte grăbiți
Ai casei pe pragul de piatră.

Iar pânea pe masă, vecină
Pe neted-întinsul ștergar
Cu vinul din oala cea plină ;
Și însuși bunicul, cel rar
La vorbe, azi rîde și 'nchină.

Cu cârpa la spate legată
Nevasta se 'nvîrte, avînd
Spre toți câte-o vorbă 'mbunată,
Și, locuri pe laviți făcînd,
E suflet și inimă toată.

Din leagăn îi bâlbâie-odorul,
Se luptă din mâni și e 'n zor
Să-și ducă la gură piciorul.
Afară e soare subt nor,
Dar haină de aur e norul.

Și-î hohot și râset în stradă,
Și însuși bunicul acum
Se 'ndoaie spre geamuri să vadă
Amestecul vesel din drum
Și lupta cu plumbi de zăpadă:

O ceată mai mare de fete,
Au prins pe flăcăi, mai puțin.
Și-aprinsă e lupta 'ntre cete,
Și toți de zăpadă sînt plini
Și 'n gură și 'n sînurî și 'n plete...

Și-aici în pierduta câmpie
Sunt ninse cărările-acum,
Se sbuciumă vîntu 'n mînie,
Iar corbiî 'n pribeagul lor drum
Daū roate prin zarea pustie...

CÂNTECUL REDUTEI

Jn ređută numai lei;
Uite-î, mă, Başibuzucii,
Eü de-aici le-aud papucii!
Dar mai mare peste ei
Cine-mi e? Vr'un Strîmbă-lemne?
Ci-că şi mai şi, pe semne,
Unul, Ciaca-Paca-Bei.

Câte cincî pe-un ban să-î vinđi,
Că sînt tot oşteni pe-alesul,
De vitejî le saltă fesul,
Pitulaţi pe după grindî.
Se 'ntind, nene, de căldură
De le-ajung genunchii 'n gură —
Maşalà, cu ei te prindî?

Ce te uîți tu, că sînt goi ?
 Așă-î Turcu 'n vitejie
 Svîrle haîna ca să fie
 Sprinten-foc, cînd e 'n răsboiü.
 Dîrdăesc din dinți, mă, vere —
 Lasă-î, mă, că-și fac putere
 Dinților, să musce 'n noi.

Și 'ntr'o ȃi — să veđi acu —
 Dete-Osman poruncî să-î puie
 Tălpilor la cisme cuie,
 Și-apoi, ce-o fi fost, ce nu,
 Că sări pe băț cälare
 Și-alergând în fuga mare
 Drept la Vadin s'abătü.

Strig' Osman : «Păsat .vă fac!
 Incurcați pe-aicea treaba,
 Și-mî mâncați pilaf de geaba —
 Vă taiü cîorba, vă desbrac!
 Ahmet, Mahmet, cum te chîamă,
 Tu cam tremurî, bag de seamă,
 Sari, curînd, că-ți viü de hac!»

Turcii, toți, gândeau: «Poftim!
Să desbraci p'un gol ca napul—
Cu ce-și bate pașa capul!»
Și-i strigară: cioc selim!
Dar temându-se de vorba
Că Osman le tae ciorba,
Aū mai ȃis: sărim, sărim!

Și-aū sărit cei lei de Turci
Care cum putea mai iute:
Vin Româniī spre redute,
Și să stai să-i mai încurci?
Căpitanii-și pierd șalvariī,
Fac mătăniī ghinărariī,
Că-i la deal, și-i greu să-l urci.

Noī strigam atunci din tun:
«Ce fugiți, ca 'n groaza furciī?
Nu vē vin din urmă Turciī!
Stați, și dați-ne tutun.»
Ei de stat n'aū stat nici unul
Dar ne-aū asvîrlit tutunul,
C'așa-i Turcul, suflet bun...

Acest cântec îl făcu
Eû căprarul Păvăloae,
Stând de strajă noaptea 'n ploaie,
Și gândeam : Tu rîdi și spuî,
Și tu n'ai cămașă 'n spate !
Las' că prind pe-Osman, măi frate,
Și-am să 'mbrac cămașa lui !

PASTEL

Prin vișini vîntul în grădină,
Cătînd culcuș mai bate abea,
Din aripî, și'n curînd s'alină,
Iar roșul mac închide floarea,
Din ochi clipește 'ncet cicoarea,
Și-adoarme-apoi și ea.

Eū cred c'a obosit pădurea,
Căci ȕiua 'ntreag' a tot cîntat,
Și tace-acum gîndind aiurea.
Sub dealuri amurgește zarea,
Se 'ntunecă prin văi cărarea
Și-ī umbră peste sat.

Pe culmă încet Amurgul moare
 Și 'ntors cu fața cătr' Apus
 Dă semne nopții din ponoare.
 Ea 'mbracă haine 'ntunecate
 Și liniștit din aripi bate
 Plutind tăcută 'n sus.

Tăciunii 'n vatră dau lumină;
 Pe drumul de drumeți sărac
 Mai vezi fugind câte-o vecină
 Să ceară cu 'mprumut jaratec;
 Grăbit, dă roate, singuratec
 Tăcutul liliac.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
 Și tot mai noapte-apoi să face,
 Păduri și ape-adorm acum.
 Din cer scoboar' adînca pace.
 Ici colo vr'un zăvor mai sună—
 Incepe-a se zări de lună
 Și-î liniște pe drum.

Copiii dorm, visându-și jocul.
 Mai toarce mama. In curînd
 Pe vatră ea 'nvêlește focul,
 Incuie ușile la tindă,
 Se culc'apoi. Iar cari'u-'n grindă
 S'aude-acum rozênd.

GRAIUL NEAMULUI

« Fie-a voastră 'ntreaga țară,
Și de cereți vă mai dăm,
Numai dați-ne voi graiul
Neamului » și se sculară
Să ne vremuiască traiul
Câți dușmani aveam pe lume!
Graiul ni-l cereaș anume,
Să-l lăsăm!

Dar nestrămutați strămoșii
Tot cu arma 'n mâni aș stat :
Aș vedut și munți de oase,
Și de sânge rîuri roșii,
Dar din țara lor nu-ș scose
Nici potop și nici furtună.
Graiul lor de voe bună
Nu l-aș dat!

Astăzi stăm și noi la pândă,
Graiul vechiū să-l apărăm ;
Dar pe-ascuns dușmanii cată
Să ni-l fure, să ni-l vîndă.
Daca 'n vreme tulburată
Nu ne-am dat noi graiul țării,
Ați, în ziua deșteptării,
Cum să-l dăm ?

Repeți trec cu vifor anii,
Ispitind puterea ta,
Neam român ! Cu ură mare
Vor căta mereu dușmanii
Graiului român pierzare ;
Dar să piară ei cu toții :
Nu l-am dat, și nici nepoții
Nu-l vor da !

ȘTRENGARII DE PE CYNTHUS

Departe 'n zarea culmi
Pe Cynthus, pe sub ulmi
Ce dorm pe la cascade,
Din umed fapt de zori
Intins-aŭ lanț de hori
O gloată de-Oreade.

Și rîd în joc și cîntă
Și 'n tropote frămîntă
Pămîntul ud de rouă,
Și tot mai mult s'aprinde —
Iar ulmi stău privind
Minunea asta nouă.

Ici una cu vestmîntul
 Săltat pe pulpă; iar vîntul
 Desleagă colo zîni
 Frumosul brîu cu flori,
 Dincoace-omorîtori
 Răsar din umbră sîni.

Ce zimbete șirete,
 Și ochi aprinși, și plete
 Lăsate 'n vînt plutirii!
 Pe umerii lor goi
 Cum plouă roșii foi
 Din plete trandafirii!

BCU Cluj / Central University Library Cluj
 Iar ele rîd mai tare;
 Și tot mai cu mirare
 Pletoșii ulmi s'apleacă
 Cu ochii aprinși și mari:
 Răsufletele rari
 În piept acum le seacă.

Și-un ulm, părîndu-î poate
 De rîs acestea toate,
 Dă hohote, nebunul.
 Și toți c'un gând la fel
 Rîd ulmi după el;
 Trei-zeci de ulmi ca unul.

De spaimă zăpăcite
Se 'ntorc deslănțuite
Și caută prin zare
Copilele-adăpost.
Dar asta ce-a mai fost?
Iar ulmiî rîd mai tare.

Din rîpi acum grămadă
Ies Satirii să vadă
Ce hohote răsună
Pe culme, și curînd
Vin roiuri întrebând,
Și tot mai mulți s'adună.

Alt hohot să pornește,
Rîd ulmiî nebunește
Nevrînd nici să-î audă,
Vuesc din miî de guri
Vedînd ce strîmbături
Fac Satirii de ciudă.

În loc ca să-î împace
Pe Satiri, rîsu-î face
Mai răi, ște smulg de barbă
Și sar cu pas de țap
Cu pumniî-și dau în cap
Trântindu-se prin iarbă.

La urmă însă iată
Rîd Satirii de-odată:
Rîd ulmiî că găsiră
Pe Satirî caraghioși,
Rîd Satirii voioși
De ulmî că 'nebuniră.

Și-acolo 'n zarea culmiî
Și Satirii și ulmiî
Cu rîsul lor urmară
Mai știu eă cât și cum —
Dar cred că rîd și-acum
Si-or rîde și la vară.

CÂNTEC

Țar' avem și noi sub soare,
Și-o rîvnesc dușmanî destui,
Dar prin vremi asupritoare
N'am lăsat-o nimănui.
E bogată, daci! Vedî bine,
E bogată, căci în ea
Multe inimî sînt, străine,
Și-î frumoasă, că-î a mea.
Dacă-î mică nu-î de-ocară,
Căci vitejî în ea mai sînt,
Și-apoi și la noi în țară
Cresce fierul din pămînt :
Cînd voim, îl știm culege,
Știm cum să isbim cu el
Cînd dușmanî lipsiți de lege
Vin spre noi cu gînd mișel.

Șteag avem și noi, străine,
 Și-l iubim cu jurământ.
 Diua răului când vine,
 Ce frumos se sbate 'n vînt!
 E frumos și steagul vostru
 Dar pe-al nostru de-l privesc
 Tot mai mândru este-al nostru,
 Și mai sfînt, că-î românesc.
 Rupt de-asprimile furtunii
 Răscolite de dușmani,
 L'aū purtat cinstit străbunii
 Prin atāt amar de ani.
 De ne chiamă ađi la moarte
 Veseli mergem la rēșboiū;
 Să dea Domnul să ni-l poarte
 Și nepoții tot ca noi!

Știm și noi o lege sfîntă,
 Și de mii de ani acum
 Stăm cu ochii tot spre țintă
 Mergem tot pe-același drum.
 Pentru sfînta lege-a crucii
 Pentru limba ce-o vorbim:
 Ce de-oțel pe săbiū lucii
 Pus-am noi de cānd trăim!

Știe Dumnezeu de-î bine
Orî de facem vr'un păcat —
Dar noi știm c'asa e bine
Să ținem ce-am apucat.
Pentru lege, pentru limbă,
Noi cu gura prindem foc:
Numai vîntul se tot schimbă,
Însă munții stau pe loc.

Sînt și neamuri mai cu nume,
Mai vestite la răsboi;
Or fi multe poate 'n lume,
Câte n'au ajuns la noi.
Dar noi știm ce ne 'nvățară
Ceî ce-au fost, și când rostim
Vorba sfîntă «neam și țară»
Noi, străine, tresărim.
Pentru cel ce ne iubesc,
Tot ce-avem noi dăm cu drag,
Dar când neamul ni-l hulește
Și vrășmaș ne vine 'n prag,
Miî de oști cu el s'aducă:
Noi sîntem Români destui —
Cînd de piept cu noi s'apucă,
Aibă-l Ceru 'n mila lui!

LUMINĂRICA

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Rîd cu toții! Singur mortul
Tace-așa, pe loc.
Vine-o fată, pune ortul
Mortului pe piept, sub cruce,
O sărută și se duce
Să se 'nșire 'n joc.

Patru-zeci de mîni așteaptă
Focul călător:
Ce primește mîna dreaptă
Ceealaltă mîna-alungă —
Vezi abia o roșie dungă
Dintr'un punct în sbor.

Dar sburând, slăbește focul,
 Aripele-î scad,
 Se 'ngustește 'ntruna locul
 Până n'o să mai rămână:
 Cui i se va stinge 'n mână
 Țandăra de brad?

Dar ea sboară, sboară 'n pace.
 Grabnic îns' un glas
 Colo 'n colț: «Ei na-ți-o, drace!»
 Și 'ntr'aceiași clipă unul
 Mai din dos: «Ei vezi, nebunul,
 Mi-a svîrlit-o 'n nas».

BCU Cluj / Central University Library Cluj
 «Petre tu? Hai scoate banul!
 Sună-l, să-l vedem.
 Ce-ai tu, Petre, cu Târtanul?»
 —«O să-mi fie naș, cumetre».
 —«Las' că știm! Ești vrednic, Petre,
 Vrednic să te bem».

Sună banul pe comoară —
 Și din nou la gard
 Sboară, tot mai mică, sboară
 Ca un fulg luminărica,
 Multe, multe mâni de frica
 Stingerii, se ard.

Sfîrîesc făclii aprinse
 Lângă mort acum.
 Numai gâturi vezi întinse
 Numai ochi pierduți cu firea,
 Stînd țintiți în urmărirea
 Flacării pe drum.

Iat'o nu-î! așa-î de slabă ;
 Dar deodată ce-î ?
 Nu știu care drac de babă
 Stînd pe vatră sus, ca țapul,
 Ca să vadă peste capul
 Altora femeî

BCU Cluj / Central University Library Cluj

S'a plecat prea mult, să vadă
 Și de-odată hu !
 Și nu singură să cadă,
 A mai tras cu ea vr'o două —
 Ce să vă mai spuî eă vouă
 Hohotul ce fu !

Haid ! S'a stins lumînărica.
 Zarvă 'ntre femeî :
 Aoleu, e la Florica !
 Nu-î la ea ; e la Ileana.
 Iar flăcăii-și trag cu geana,
 Rîd apoi și ei.

Rîd cei moși cu albe plete,
Iar Ileana-î foc.
Hohotește-un stol de fete,
Iar nevestele s'adună;
«Vino, fă, nu fi nebună,
Vezi că-î numai joc».

Și cum stă proptit în coate,
Unul din bătrâni,
Cel mai-mare Domn pe toate
Până și pe-un fir de sare
Dacă dă cel sfânt și-l are,
Ia nuiiua 'n mîni:

BCU Cluj / Central University Library Cluj
«Haid, și de ți-or pune, fato,
Brațul după gât
O să-î răspopesc, că iat'o!
Am porunci de la Vlădică:
Cine nu mi-o ști de frică,
Nu mi-o ști, și-atât...»

De-ași putea eă spune fostul
Cum a fost întreg,
Meșter, neică, mi-ar fi rostul!
Poate-ași isprăvi pe gheme
Până mîni cam pe-astă vreme,
Ei, dar nu mă leg!

Dintr'o vorbă hohot iese
Hohot dintr'un semn,
Staă urcați acum pe mese,
Pe cuptor, pe unde-apucă
Și nevrând găsesc s'aducă
Rîsului îndemn.

Singur mortu 'n sfânta-î pace
Doarme somnul lui —
Să te miri de el că tace!
Iar lumînărica sboară
Rîde 'n drumul ei ușoară,
Iat'o iar că nu-î.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Las'să doarmă 'n pace mortul.
Om fără noroc!
Vine-o fată, pune ortul
Mortului pe piept, sub cruce:
O sărută și se duce
Să se 'nșire 'n joc.

O SCRISOARE DE LA MUSELIM-SELO

Măicuță dragă, cartea mea
Găsească-mi-te 'n pace!
Pe-aici e vînt și vreme grea,
Și-Anton al Anei zace
De patru luni, și-îe slab și tras,
Să-l vezi, că-ți vine plînsul,
Că numai oasele-aū rămas
Și sufletul dintr'însul.

Apoi, să știi c'a fost răsboiū
Și moarte-aici, nu șagă:
Cădeaū pe dealuri, dintre noi,
Ca frunța, mamă dragă.
Și-acolo 'n deal, cum fulgera,
Un plumb simții că vine
Și n'avu loc, cât larg era,
De cât în piept la mine.

Mi-e bine-acum, și-așa socot
 Că nu va trece luna
 Și-oiū fi scăpat de-aici de tot.
 Dar veți te rog de una:
 Să nu mai faci cum ai făcut
 S'adunî la tine satul
 De veselă că ți-ai vedut
 Acasă iar băiatul!

Să vezi pe-aici și ciungî și-ologî!
 Hristos să-î miluească!
 Tu mergi la popa 'n sat, să-l rogi
 O slujbă să-mi cetească.
 Puteri de nu vei fi avînd
 De plată, vorba-î lasă
 Că-î voiū lucra o di, orî când,
 La 'ntorsul meu acasă.

Pe Nuțu vi-l lăsasem mic,
 Cu creștetul cât masa —
 O fi acum ștreqar voinic
 Și vă răstoarnă casa?
 Făcutu-i-ați și lui la fel
 Căciulă, cum am vrut-o?
 Aveam o piele 'n pod, de miel,
 Doar nu veți fi vîndut-o?

Nevestei mele să-i mai spuî
 Să-mî cumpere o coasă,
 Cea veche nu ştiu este-orî nu-î
 Şi-o fi acum şi roasă
 De când rugina scurmă 'n ea.
 Să-mî vîd, o dare-ar Sfîntul,
 Cum cade iarba 'n faţa mea
 Şi-mî bate 'n plete vîntul !

Ea lupte-se cum biet o şti,
 C'ăşa ne dete soartea,
 Că şi noi ne-am luptat pe-aci
 Cu greul şi cu moartea ;
 Dar l-a ajuns şi pe Harap
 Blestemele şi plînsul,
 Că noi i ne-am ţinut de cap
 Şi 'ntrarăm după dînsul.

Şi i-am făcut, măicuţă, vînt
 L'am scos de tot din ţară
 Măcar stetea pe sub pămînt
 Şi nu eşea pe-afară.
 Si-am prins şi pe 'mpëratul lor
 Pe-Osman nebiruitul
 Că-l împuşcase 'ntr'un picior
 Şi-aşa i-a fost sfîrşitul.

Păi, ne ținea pe semne proști,
 Să-și joace hopa-tropa,
 Că nu putem să batem oști!
 Dar poate taica popa
 V'a spus de prin gazeturi tot —
 El cum și-a dat juncaniî?
 Acum i-aș cumpăra, să pot,
 Dar nu mai am ađi banii.

Mă doare 'n piept, dar nu să țip,
 Și-așa mi-e dor de-acasă,
 Și-aș vrea să plec, dar nu e chip
 Că Vodă nu mă lasă.
 Dar uite, nu e nu știu cât
 IOUună chinuită, University Library Cluj
 Și-o să te strîng de după gât
 Măicuța mea iubită . . .

.
 Așa mi-a spus Ion să-ți scriu,
 Iubească-ți-l pămîntul!
 Și-am tot lăsat, pân'a fost viu,
 Și-mi țin acum cuvîntul.
 Să te mîngâe Dumnezeu,
 C'așa e la bătae —
 Și-am scris această carte eă
 Căprarul Nicolae.

DUPĂ FURTUNA

Bine că dete 'n sfârșit ! Cu vuet de vînturi veniră
Noriî, călare pe zmei, și noapte făcură 'n văzduhurî.
Pulverea sură pe drum, în repezî vîrtejuri urcată,
Plină de șuer fugea de-alungul șoselei, iar plopii
Jalnic isbindu-se 'n vînt sporeaû bănuelile spamei.
Bietele paseri, gonite de vînt, și purtate cu frunza
Triste țipînd rătăciaû, dînd una prin alta 'n amestec :
Celea din sat să sbăteaû prin noaptea străinului codru,
Celea născute'n păduri tremuraû pe sub streșini de casă.
Vacî speriete de tunet, nevrînd să mai știe de biciul
Bietului om zăpăcit de mișcarea cea iute-a cirezii
Repezî aleargă spre sat, cu cozile puse pe spate.
Vîntul trîntește, gemînd, și ușile tinzii și poarta
Curtîi, și sgudue stîlpî, și șueră jalnic prin hornuri,
Rupe cireșii 'n grădinî, și scurmă prin stogul de pae,
Duce șindrile cu el, și vreascuri și stuhurî și frunze.
Volbura crește mereû, iar cerul se'ntunecă 'n roșu,
Noriî deavalma se sbat și cîntă ca apa cînd fierbe,
Tot mai aproape tirîndu-și greoiul lor trup de balaur.

Șarpele mării din nori cu vuiete coada plesnind-o
 Spintecă largul văzduh și 'nspăimînt'al zării 'ntunerec,
 Urlă, iar văile gem și geme și urlă pămîntul,
 Plin de cutremur și el, de spaima cumplitului urlet.
 Glasuri de clopote 'n turu își plîng rugătorul lor cîntec.

Însă, de vînturi aduși, ca vîntul pîrîră și norii.
 Repede-o ploaie căzu, cu picuri ca boaba de strugur,
 Vuet de miî de ciocane-aducînd pe șindriile casei,
 Tulburî șivoae pornind prin șanțul din marginea căii.
 Repede însă 'n văzduh risipindu-se negru 'ntunerec
 Colo și colo dintîiî, prin tot maî lărgita spărtură,
 Galbenul soare-și scotea, cu zimbete, capul, și 'n urmă
 Vesel ieșit-a de tot, el singur pe-albastrele larguri.
 Singur'o pală de nor, înfiptă pe creștetul bolții,
 Vreme'ndelung' a rămas, cernîndu-și măruntele-î ape,
 Pacinic și fără curmări, dînd cîmpului hrana dorită,
 Pînă s'a scurs pe deplin, făcîndu-se una cu cerul.

Cît de frumos e pe luncî, și cît de frumoasă pădurea !
 Soarele-aproape de deal, se uită de-alungul cîmpiei,
 Mare cît roata de car și 'ntocmai ca stogul cînd arde.
 Plopîi pe margini de drum—umpluși pretutîndenî de praful
 Cel de copite stîrnit, în fuga cărușelor goale
 Orî de drumețul toiag și de multele turme de vite —
 Veseli se uită spre cer, iar frunza rotundă li-e iarăș
 Albă, cu fața de-argint și tremură 'n freamăt de doină.
 Griul în floare, pe luncî, se clatin' alene 'n bătaia
 Celui din urmă resuflet de vînt, ce rămase pe cîmpuri
 Singur, străinul pribeag, din gloata trecută nainte.
 Cine să știe ce spun, pe cîmp fericitele spice !

Picuri de ploae lucesc pe florile 'n sute de chipuri,
 Capul și-l pleacă duios de-apururi drumeața cicoare,
 Macul, cu lacrămă în ochi, se uită spre soare cu zîmbet,
 Rîd brebeneii cei albi, iar crinul cîmpiei de-oparte
 Ține potirul plecat, că-î greu de-adunatele-î lacrimă.

Nenumărat în păduri s'adună poporul de paseri.
 Sturzi, sub poală de crîng, să joacă, și 'n gureșă gloată
 Sboară cu cîntec pe sus obrasnice stoluri de grauri,
 Șueră mierle 'n tufiș și cîntă din grîu pitpalacul.
 Iar în pădure, 'n adînc, s'aude cum bate din aripă,
 Glasuri puternice dînd într'una cocoșul sălbatec.
 Fără de-astîmpăr sarind din crangă pe crangă, cu grabnic
 Umblet, mișcîndu-și frumos tot trupul în chip de șopîrlă,
 Sare pe fag nevăstuica, privind cu mirare la mine.

Soarele scapăt'acum, iar roata-î s'ascunde sub culme.
 Vîntul alene cîntînd de-asupra pădurii, prin vîrfuri,
 Spune trăite povești din lumile-albastre-ale zării,
 Bate din aripă domol, făcîndu-și culcușul în ramuri.
 Colo și colo pe deal, cu coasa pe umăr, flăcăii
 Vin de pe multe poteci, cu chiot se 'ntîmpină 'n cale;
 Iată și oameni călări, iar colo se vede cum vine
 Carul cu boii trudiți, pe culme, și scîrție carul.
 Sgomot de tinere guri răsare de-odată din crînguri,
 Veseli copii se ivesc și umplu cîmpia de chiot.
 Toți o grămadă, desculți prin umeda iarbă, iar unii
 Mici, în cămășile lungi cu poalele pînă pe iarbă,
 Vin și se'ndeașă, și cad, iar unul măi mare la mijloc
 Duce pe palmă-i un cuib cu galbene ouă de mierle.
 Par'că pămîntul întreg, și lumea cu toate-ale lumii

Strînse le ține 'ntr'un pumn, așa de trufașă privire
Scapără 'n umezii ochi și-așa-i de cu 'ncredere 'n umblet.

Intră cu totul în el, să vadă și iarăș să vadă
Cuibul, iar alți-și întind ca 'n chipul jurării o mînă,
Multe de toate spunînd, de altele-asemeni trofee,
Celor ce-ascultă pierduți în muta tăcere-a mirării.
Sufletu-mă tremură 'n piept, uitîndu-mă vesel la dînșii!
Nouă, pe-adîncuri de mări, în luptă cu valuri și vînturi,
Cine-ar putea să ne dea, ce bine 'ntr'atîta de mare —
Glorii, putere și-averi, orî cîte-s dorite de oameni —
Veseli de-acestea să fim ca dînșii de cuibul ce-aflară!

Iată, din văile-adînci se urcă spre creștete-Amurgul,
Umbrele Noptii se 'ntind și liniștea vine din ceruri,
Luna 'n curînd va ieși s'aducă văzduhului aur —
Mîndră fu ȕiua de aȕi și mare e mila Ta, Doamne!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

P A C E

Galbene vâpăi de soare
Peste deal acum se scurg,
Și 'n noptateca răcoare,
Peste sat se 'nalță fumul,
Codri-alene cîntă 'n drumul
Vîntului de-amurg.

In curînd o să s'aline
Truda chinului de azi.
Veï privi prin zări senine
Stelele, sclipind mărunte,
Cum încet de peste munte
Ies de printre brazi.

Ca și erî rotundă luna
 O să ias' acum acum,
 Steag de aur pe cununa
 Dealuluî, privind în luncă
 Plopîi doînitore ce-aruncă
 Umbre peste drum.

Coasa va dormi și sapa
 Va tăcea cîntarea 'n grîu.
 Și-o s'auzî ca 'n vis cum apa
 Pe sub iaz se mai frămîntă,
 Și privighetore ce cîntă
 Dincolo de rîu.

Noaptea 'ntreagă'o să-și murmure
 Apele povestea lor —
 Și eșind de prin pădure
 Căprioarele pe creste
 Vor căta prin văi de este
 Pace la isvor.

Si va fi! De sus, va face
 Dătătorul de vieți
 Parte tuturor de pace,
 Și-o să-ți uîți și tu mîhnirea,
 Suflete,-așteptînd ivirea
 Albei dimineți.

GÎNDURI

BCU Cluj / Central University Library Cluj

După horă ieri ieșiră
Toate fetele 'n pridvor,
Le vedeam cum își înșiră
Flori la sîn, și 'n păr să-și pue,
Cum se strîng mereu să-și spue
Glume de-ale lor.

Tu, lipind de stîlpul rece
Obrăjorul tău aprins,
Nu vedeai nici cine trece ;
Și c'o mînă petrecută
Strîns pe după stîlp, tăcută
Mi-'l țineaî cuprins :

Și-aș fi vrut să-ți știu anume
 Gîndul tău, pe cel mai drag.
 Nu știu tu, dar eă pe lume
 N'am mai drag, decît să-mă iasă
 Seara pe furiș din casă
 Mîndra pînă 'n prag!

Seceram în lan, iar plopii
 Lîngă rîu sunău cîntînd.
 Te-am văđut legîndu-ți snopii,
 Și-adunînd dintîiă plecată
 Tu cu snopul tău de-o-dată
 Dreaptă 'n soare stînd,

Veselă-l strîngeai spre tine
 Cum rădică copilul mic
 Ca să-l strîngi la piept mai bine.
 Snopu 'n brațe-așa văzîndu-l
 Tot îmi sta pe suflet gîndul
 Să mă 'ntorc să zic:

«Cum e 'nvoaltă ca bujorul,
 Ce nevast'ar fi din ea!
 Ca să-și strîng' așa odorul
 De copil, drag eă și mie,
 Iar bunica lui să fie
 Mama eă și-a mea!»

La biserică, din ușă
Mă uitam și eu la sfinți.
Cînd intra cîte-o mătușă
Săruta d'abia pe frunte
Sfinți de cei cu bărbî cărunte
Cuvioși părinți,

Dar, pe calu-î alb călare
Tînăr mîndru și 'ncoifat,
Se sbătea sub sărutare
Sfîntul cel numit ca mine!
Te-am vădut, frumoaso, bine
Cum l'ai sărutat,

Tu și 'ntregul stol de fete!
Și-mi venia să-l smulg din cuiu,
Și să l daū de vr'un părete!
Grija mea de n'ai ghicit-o
Nici acum, mă mir, iubito,
Cum să ți-o maī spuiū?

H O R A

BCU Cluj / Central University Library Cluj

E frumoasă și mireasa —
Ce te uîți a vreme rea?
Haid, țigane, cîntă deasa,
Cîntă, cioară, tropotita —
Dar cînd staū să-mî văd iubita,
Tot nu e ca ea!

Oliolio! Cînd vînt de vară
Culcă iarba la pămînt,
Cînd văd fete 'n cîmp afară
Și-aud mierla 'n crîng, vecine,
Nu mai știū nimic de mine
Pe ce lume sînt!

Haid, săriți, flăcăi, ce sfântul!
 După mine, că-î potop,
 Bateți cu necaz pământul,
 Că tot el ne 'nchide gura.
 Dați cu toți tropotitura,
 Tot mai scurt, și trop!

Vezi așa te vrea, băete!
 Fetelor, săriți și voi.
 Uite-l, mă, 'ntre patru fete!
 Ciudă, zici? De ce să-mi fie,
 Ciudă-mi e pe lume mie
 Numai pe cîcoiū.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

M'a plesnit și ieri cu biciul.
 Ici grămad' aş vrea să'l puiū
 Jos pe podinî ca ariciul,
 Și să-î joc, ca azi la nuntă,
 Care Sîrbă-î mai mărunță
 Pe spinarea lui!

Zic așa, dar facă-și placul,
 Că-î bătut de Dumnezeu,
 Nu-î cu capu 'ntreg, săracul,
 Și-o să-și afle singur plata —
 Ce-mi tot strîngi, măi nene, fata
 Las' s'o strîng și eū!

Fă cu plosca 'ncoa, voinice,
Dacă-mă ieși ispită 'n drum.
Sun-o 'ntîiū să văd ce zice !
Dă să 'nchin, să-ți zic pe nume :
Cînd ți-o fi mai rău pe lume
Fie-ți ca acum !

Vinu-î bun și hora-mă place
Iar tu, Doamne, fă-mă ce vrei,
Numai pustnic nu mă face !
Fă-mă floare albă 'n luncă,
Și-apoi ia-mă și m'aruncă
Doamne, 'ntre femei !

Săriți lume, că se 'ncinge
Moșu Dinu, hoț bătrîn !
Uită-l mă, că parcă-î minge !
Vă păziți acum, neveste,
Că mănîncă, moș cum este,
Măr luat din sîn !

Tot așa și-așa și iară
Și ce-o fi să mai vedem.
Dac'or da Tătari în Țară
Ne-om ascunde 'n vizunie,
Daca nu, noroc sa fie,
Că noi chef avem.

IN ZORI

Suptu unu mal legata plută Cluj
Se măi mișc' abea. Dușos
Geme apa 'n veci sbătută,
Ca prin vis, sub iaz la moară.
Luna tot măi jos scoboară,
Tot măi jos, măi jos.

A apus! Și dintr'odată
Nu măi vezi nici deal nici drum,
Totu 'n zarea 'ntunecată
Și-a perdut și loc și nume,
Nu cred c'a măi fost pe lume
Noapte ca acum.

Par' că-i mort de veacuri satul
Și trudit de-atîta clint
Doarme-adînc întunecatul
Codru 'n văi, iar la răstoace
Plopîi-aū încetat să-și joace
Frunzele de-argint.

Dar din aripî bat cocoșîi,
Răscolind văzduhul mut.
Albe 'ntîiū și tot mai roșîi
Zorile-și întind lucoarea —
Din zăvoiū privighetoarea
Iarăși a 'nceput!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CÂNTEC OSTĂȘESC

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Caii sar și frîu-și mușcă
Jos prin văi e fum de pușcă.
Corbî s'arată croncănind.
Staă de-atac dușmanii gata —
Uite-o 'n sbor întunecata
Moarte-acum spre noi venind.

Știm cu toții ce ne-așteaptă!
Sus spre Domnul mîna dreaptă
Ridicați-o dar, jurînd!
Pentru sfînta noastră lege,
Pentru neam și pentru Rege
Toți c'o inimă și-un gînd!

Nu mi te mîhni, copile,
Cine are 'n luptă zile,
Nu s'atinge plumb de el.
Orî aici, orî de-altă dată,
Moartea nouă tot ni-e dată
Fie-căruia 'ntr'un fel.

Glas de trîmbiță răsună
Și coloanele s'adună,
Fi-ți cu inimă, copii!
Nu e rece glas de-aramă,
Ci e jalnic plîns de mamă,
Plînsul sfintei Români!

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Tu ne vezi din cer, Părinte,
Fie-ți și de noi aminte
Că suntem și noi ai Tăi!
Fie-i blăstemat mormîntul
Cui își calcă jurămîntul,
Și-am jurat pe cer, flăcăi!

Lasă tobele să bată!
Căpitane, du-ne-odată
Unde-i foc și unde-i fum.
Steagu 'n vînt! Trăiască țara!
Vesel sune-acum fanfara,
Dumnezeu cu noi de-acum!

BLĂSTĂMUL TRĂDĂRII

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cu sfărmate catapulturi
Turnul muced stă 'nclinat,
Iar în poartă surii vulturii
Frîntă 'și-aŭ de mult aripa,
Stînd să cadă 'n toată clipa
Peste pragul fulgerat.

Insă 'n veci vor sta la poartă,
Că-i din cer blăstăm de veci.
Noaptea 'nvie-o oaste moartă,
Și-i de coifurii valea plină --
Fă o cruce și te 'nchină,
Călătorule, cînd treci.

Noaptea din ruini răsare
Tot castelul, precum fu.
Șanț și ziduri de-apărare,
Turnuri albe cresc de odată,
O cetate 'nfricoșată
Unde-Agripa cuib avu.

Iar din văi un Prinț se sue
Alb de arme, spre castel ;
E tăcere 'n cetățue,
Dar stafile pe coaste
Repeză vin, o 'ntreagă oaste,
Toți ai Prințului cu el.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Lupi ce cască largul gurii
Aū pe coif, și parc'aū strîns
Toate fiarele pădurii.
Sînt de-acei ce-aū stat în cale,
Varro tu, oștirii tale
Și-aū făcut pe-August de-a plîns.

Cînd ajunge la cetate
Albul Prinț al celor morți
De trei orî cu pumnul bate
Repede 'n arama porții,
Scări aduc în grabă morții,
Cu berbecii bat în porți.

Și-auzind cum vin barbarii,
 Ușa taîniții-o deschid
 Și tresar legionarii ;
 Eî din bărbî, din păr, cu mîna
 Iuți își scutură țărîna,
 Ies, aleargă, sar pe zid.

Sub un rîu de creste roșii
 Albe coifuri strălucesc,
 Și 'n amestec furioșii
 Respingînd pe cei de-afară
 Cad și mor, se 'naltă iară,
 Rane fac, și le primesc.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Zăngăt însă n'are-arama
 Cînd se bate scut de scut,
 Tuba nu-și cunoaște gama ;
 Fără zuzăt lancea sboară,
 Iar al spăzii-oțel doboară
 Cald și strălucind, dar mut.

Pe de-asupra lor cu spaimă
 Luna se ascunde 'n nor,
 Glas de bufnițe se 'ngaimă
 Și, cu aripî speriete,
 Liliēcî sburînd în cete
 Se isbesc de coiful lor.

«De-ați avea voi pace-odată
Voi ce vă luptați mereu!
Pacea însă nu vi-e dată,
Ca să știți în vecinicie
Dreapta Domnului minie
Și că-î unul Dumnezeu!

«Ceî trădați, ei dorm în pace!
Vouă-al morții dătător
Partea asta nu vi-o face!
Voi cînd ați văzut pe-o seamă
Că pe Crist cel mort îl chiamă
Martor al jurării lor,

BCU Cluj / Central University Library Cluj

«In nedreapta voastră ură
Vrînd să-î perdeți, ați făcut
Cu barbarii-o legătură.
Și-aū venit pe-ascuns barbarii
Și-aū perit legionarii
Cîți pe Crist l'aū cunoscut.

«Noapte-a fost. Pe zid creștinii
Se luptău pentru 'mpărat;
Voi îns'ați deschis, hainii,
Toate porțile cetății —
Dreapta cumpăn'a Dreptății
Iat'acum s'a răsbunat.

«Cei trădați, ei în morminte
Dorm în pace. Însă voi
Vă luptați și-acu 'nainte
Cu oștirile chemate
Și de-apururi vă veți bate
Până 'n ziua cea de-apoi».

Ast-fel par'că într'una plînge
Turnul obosit și el
De-a vedea tot morți și sînge.
Căci de veacuri vede 'ntr'una
Noaptea cum aduc furtuna
Morții-aceștia din castel.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Iar cînd ziua se revarsă
Pier și ziduri și cohorti,
Ruinată 'n deal și arsă
Stă cetatea tristă 'n soare —
Dar în noaptea următoare
Vin din nou aceeași morți.

PE MUNTE

Fugiți cu turma repede spre văi!
Pe culme-aleargă duhul răsbunării,
Grozavul vînt să sbate 'n largul zării
Și norii 'mbracă haină de văpăi.

Sosește-acum! cu ochiul cît cuprinzi
Furtuna 'n sîrg scoboară 'n jos pe coaste,
Și 'n urma ei se 'ntinde neagra oaste
Și urlă 'n cor: «Tu fulgere s'aprinzi,

«Tu nor, să 'ntuneci; vinte, tu să 'mprăștii!»
Un brad se face țandări, cel mai 'nalt;
Și prins de vîrf, aū smuls pe celalalt
Purtîndu-l roată 'n largul chip al prăștii.

Pe sus se 'ntinde-amestecul nespus,
Și Duh în Duh prin aer să frămîntă,
Iar grindina 'n văzduh cumplit își cîntă
Cîntarea ei de-oțel, căzînd de sus,

Pe codrul larg ce 'n urlete se 'ndoaie,
Și sare iar la loc apoi mugînd.
De-odată stă. Și iată-l, răpăind
Potop din cer turnatul rîu de ploae.

Se rupe cerul, cade-acum ! S'a rupt.
Sporite neguri hrană dau peririi,
De-avalma geme 'ntreg cuprinsul firii,
Și nu măi știi ce-î sus și dedesupt.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Acum nici Dumnezeu nimic nu poate.
De geaba 'ntind ei minile și cer —
In negrul Iad, și unul până 'n cer,
Vîrteju-î Domn, el singur Domn a toate.

ÎN MÎEZUL VERII

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Sub paltin aici e răcoare.

S'aud rîndunele pe sus
Cîntînd și jucîndu-se 'n soare.
Tăcută e valea 'nflorită
Și-un nor ca o pânz' aurită
Se duce spre-Apus.

Pădurea, pe culme, măi tace,
Măi cîntă cu freamăt încet ;
Iar uneorî vîrfu-și desface,
Dînd vîntului loc să colinde.
Un grangure puii-și deprinde
Să cînte 'n făget.

Eū vād cum se urcă pe-o creastă,
 Călare pe-o gloabă de cal,
 Merinde ducînd o nevestă.
 El merge prin iarbă cu botul,
 In urmă s-oprește cu totul
 Să pască pe mal.

Nevasta pe coamă s'apleacă,
 Trăgînd cu mînie de frîu.
 Cu troscotu 'n gură el pleacă,
 Și 'nghite de-abia 'mbucătura
 Și iarăș s-oprește cu gura
 Să rupă din grîu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
 Se 'ntimplă cu zgomot acestea,
 Și tot cu mai mare necaz,
 Și tot mai de rîs e povestea —
 Iar iepuri, din verdea săcară,
 Scot veselî urechile-afară,
 Șireții, fac haz.

In urmă, colina-î ascunde.
 Eū șuer o doină. Cînd tac
 Din crîngurî o mîerlă-mî răspunde.
 Din vale vin doine de jale
 Și roșu, ca focul, prin vale
 Vād cîmpul cu mac.

Slăbite, de-atita căldură
Și leneșe apele curg
Iar pacea naturii te fură.
Și deal și cîmpie-aromește
Visînd cît de vesel doînește
Răcoarea 'n amurg. —

Sub paltin aici e răcoare.
S'aud rîndunele pe sus
Cîntînd și jucîndu-se 'n soare.
Tăcută e valea 'nflorită
Și-un nor ca o pînz' aurită
Se duce spre-Apus.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

FRAGMENT EPIC

Jar pe lumea ceealaltă scoborînd acum flăcăi
Ceî căzuți la Vid pe dealuri și pe șesuri la Vidin,
Cîți sosesc pe rînd în stoluri, adunați în gura văii
Stau s'aștepte alte gloate cîte se vedeau că vin.
Unii șterg de iarba udă cîte-o sabie încrustată.
Din pulpana haînei alții sîngele dușman îl storc,
Și se laudă cu toții și vorbesc cu toții-odată
Precum fac biruatorii din răsboaie cînd se 'ntorc

Cînd văzur' această gloată, toți acei ce 'ndușmăniră
Pe Romîni de-alungul vremii, plini de spaim' au tresărit
Resfirîndu-se prin noapte, precum fumul se respiră
Și din margini mai spre margini se topeau necontentit.
Cu genunchii plin de tremur și cu ghîiața morții 'n gură,
Morți erau de-a doua oară, ca 'ntr'al Orului noian
Luptătorii din Mikene cînd îngălbeniți văzură
Strălucind prin noapte coiful comandantului troian.

Dar ai noștri morți de veacuri, cîți periră prin răsboaie,
Apărînd a lor credință și pămîntul romînesc,

Staū cu ochii țintă 'n noapte și-a lor mijloc îl îndoaie
 Ca s'apropie privirea de minunea ce-o zăresc :
 Văd Romîni, și-aud cuvinte romînești ! De-ai lor cu toții !
 Umilit venia, iar astă-zî ce trufaș acest popor —
 Și 'ndrăsnind diutî o seamă, vin sfoși să-și vadă soții,
 Tot mai mulți, cu toți în urmă a'au pornit din noaptea lor.

Și precum în neastimpăr paseri grabnice cu sborul
 Se tot strîng de pretutindenî toamna ca să plece 'n stol,
 Ast-fel s'adunaū Romîni și sporea mereū poporul
 Celor morți umplînd de vuet cîmpul mai 'nainte gol.
 S'a mișcat acum de-a valma toată lumea 'n locuința
 Umbrelor, sunînd ca marea și 'ntr'un sbucium neintrerupt,
 Iar de-atîta nor de Duhurî ce-și vedea prin glas fința,
 Se părea că-i romînească toată lumea de-desuț.

Străbătînd genunî cu mersul nesfîrșită li-e venirea,
 Ca potopul de puternici și nebiruiți ca el —
 Cîți peiră făr' de urmă coplesîți de năvălirea
 Asiei, și-arcași cu glugă, din cîmpiile lui Gel.
 Cîți aū înroșit cu sînge rîuri mari și-ascunse plaiuri
 Cînd prin văile bulgare Ioniț' avea locaș
 Și frumosul graiū al nostru printre bîlblite graiuri
 Și-l păstraū, murînd sub steagul ducilor de Făgăraș.

Iată-i înșiși vin în frunte cei ce-aū cărmuît norodul,
 Principii din munți și Baniî cu viteze fiare 'n scut,
 Și cu Negru Vod' alături vine Dragoș Voevodul
 Unul fost la Olt de pază, celalalt străjer la Prut.
 Și-Alexandru-al cărui nume și-astăzi codrii-l mai îngînă.
 Tinăr și pârînd ca Hector cel cu coif fluturător
 Cînd cu sulița-i grozavă falnic răsucind-o în mină
 Sare 'n mîndru-i car și umple cîmpii Troiei de omor.

Trăsnete-al mîniei noastre, Mircea, tu iuțește-ți pașii
 Adă-ți gloatele ce'n clipa bine-potrivitei vremi
 Prins-au fulgerul cu palma ! Braț, ce pustiind vrăjmașii,
 Dunărea ca soț de luptă, munții te-ai trudit să-î chiemî.
 Ce vei fi gîndit tu, Mircea, cînd vedeaî pornit cum vine
 Peste munți și peste apa ca furtuna Ilderim ?
 Vaî, putem noi azi pricepe sufletul ce-a fost în tine,
 Mai avem simțire 'n inimî că'n de-ajuns să te slăvim ?

Iar dincolo vine 'n goană cel ce'n numărate zile
 A clintit temeiul lumii și-a oprit și vremea 'n loc,
 Cel cu nume sfînt de-Arhanghel — cu-al tău nume, Mihaile,
 Tot ca tine de puternic și cu sabie de foc.
 Munții se retrag din cale-î, iar protivnica sa bardă
 Intră'n fier ca'n lemnul putred, puiî din oltenescul leu !
 Foc de n'ar mai fi, și lege ca nimic să nu mai ardă,
 Foc ar naște iar pe lume ochii-acestui Prometeu;

Și cu el Fărcaș și Stoica, și 'nvîrtindu-și buzduganul
 Doî Buzestî, ducînd și spaimă și-al peririi 'nghieț cu ei !
 Spue Neajlovul, Sinane, cîte oști pierdu Sultanul,
 Și Șelimberul să spue cum țî-a fost, nebune-Andreî ?
 Amurat, țî-aducî aminte, cum sosi grăbit odată
 Și era să-ți spargă poarta ca să-ți intre 'n Țarigrad ?
 Și ce cale-avea să facă ! Dar s'a tînguit vr'odată
 Fulgerul că-î drum departe de la nor pînă la brad ?

Iată-l însă cel din cuibul pus de-oșteniî teutonici,
 Ștefan, turnul de-apărare al Romînilor, venind
 Suflet mînios și 'n toată strălucirea cită 'n cronicî
 Scrisă e c'a fost pe vremea cînd el țara străjuind
 A făcut din oase-un munte și-a 'nhățat și regî de plete
 Și, arînd de ciudă cîmpul, puse 'n jug dușmanii lui —

Pe mănunchiul spadii sale mîna lui tot caldă stete,
Căci el nu ştise 'n viaţă cum s'adină spada 'n cuî.

El şi-aici e 'ntreg în arme şi purcede-aprins pe cale
Par' c'apururi vede 'n faţă Racova şi Podu-'nalt,
Iar de vuetul mulţimii şi de coifuri şi de zale
Tremură, răsbit de spaimă, tot tărîmul celalalt.
El şi-aici e vîntul iernii, şi duşmanii săi sunt pleava,
Urcă muuţi fără de plaiuri, trece Dunări fără pod —
Faceţi loc! Sosesc ca rîul luptătorii din Suceava,
Trec voinicii cei năprasnici ai lui Ştefan Voevod!

Şi Ion Cumplitul Vodă, jalnic schilăvita strajă
A Moldovei, scut puternic al poporului de rînd,
Şi ne'nfricoşatul Ţepeş, Petru Rareş a lui Majă
Vin cu toţii de prin noapte, gloate'n urmă-le-ducînd.
Şi hatmanii şi capi de oaste — daţi-mi voi acum o sută
De vieţi, ca să am vreme să-i numesc aici pe toţi!
Şi tu neam romîn, tu astăzi stai cu inima pierdută,
Făr' de Zei te crezi pe lume şi pustiū tu te socozi.

Iată-ţi gloria de veacuri! Umbre mari din lumea moartă, —
Ah, că n'am eu glas de tunet ca să pot să le rechiem —
Ne avem şi noi Olimpul, şi pe a veşniciei poartă
Am intrat şi noi; şi 'ntr'însul Zei fără de moarte-avem!
Ce-ţi aluneci plin de jale ochii umezi pe ruine,
Neam al nostru, ca să judeci drumul schimbătoareii sorţi?
Soarele din noapte iese, din mormînt puterea vine.
Naşterea cea viitoare ne e 'n lume celor morţi.

GOLIA TICĂLOSUL

La Cahul, pe cîmpie, din marginea poenii
Se 'ntinseră 'n coloane de luptă Moldovenii,
Și-aveaū cu ei pe Vodă, iubitul domn al lor.
Iar Golia, el plecat-a din faptul dimineții
Prin vale să-și răverse din lături călăreții
Ca vînturî iuți ce scurmă și 'mpart cumplitul nor.

Iar cînd veni și vremea să urle 'n zare tunul,
Mișcatu-s'aū Romîniî cu miile, ca unul —
O lamur'a Moldovei prin sutele de ani!
Dar Golia ticălosul alt gînd avea cu soții,
Și 'n sulii ridicîndu-și căciulele cu toții
Lăsînd cîmpia noastră trecură la dușmăni.

O clipă stete Vodă cu inima trăsniță.
Intors apoi, strigat-a spre oastea 'nmărmurită,

Pe Golia arătându-l cu pumnii, cu-amîndoi :
 «Oșteni ai țării mele ! priviți-l cum se duce,
 El vinde sfînta țară și vinde sfînta cruce,
 Mă vinde, ticălosul, pe mine și pe voi !»

Cumplit se 'ntoarse Vodă cu 'ntreaga sa minie
 Spre partea de-unde Golia venea cu dușmănie
 Spre frații săi, în fruntea grozavilor Spahii.
 «Să dați fără de milă că-i inimă de fiară !
 Să pîr'acum pămîntul ! Moldova-ne să piară,
 Dar Golia 'ntîiū de toate să piar'acum, copiii !»

Și nu vedeau Romîniî nici moartea cum le iese
 În drum, și nici potopul de Turci ce-i încinsese,
 Vedeau numai pe Golia, pe școsul lor din minți.
 Și neputînd mai iute să-l stingă de pe lume
 Rosteau cu glasul urei becișnicul lui nume
 Prin gemete scrișnite strivindu-i-l în dinți.

O, Golia, tu ! Pindit-ai așa de-amară vreme !
 Dar toate ale țării și plîngerî și blesteme
 Ajungă-te de-apururi, și n'ai mai fi trăit !
 Dar iată-le, pornite din suliți și din gură —
 Smintițiî tăi la Cahul cîinește-aici căzură,
 Căzuși și tu, mișele, tu cel ce i-ai smintit !

Călcau Spahii 'n goană pe barba ta bătrînă,
 Iar pumnii 'n loc de aur strîngeau în ei țărînă

Și 'n gură-ți s'adunase și sînge și pămînt,
Să 'nece 'n tine, Golio, mai repede suflarea!
Așa sfîrșit să aibă în veci de veci trădarea,
Iar lupii fie-î preoți și gura lor mormînt !

Adînc în noaptea nopții și 'n iadul cel din urmă
In care-al ernii viscol suflarea nu și-o curmă
Nici cînd, staî prinși în ghiață ai lumilor mișei :
Grozavă li-e durerea, și vecinică li-e truda —
De-a stînga țipă Cain, de-a dreaptă urlă Iuda
Iar tu, tu goale Golio, te vaeți între ei !

IN SPITAL

«Nu nțelege vorba, Sire»,
Zise-acelas general,
«Camarazi, să nu vă mire
Că 'ntr'acest spital

«Nu 'nțeleg nici doî cuvîntul
Ce-l vorbim, căci li-e străin.
Sunt vitejii din pămîntul
Cel de rîuri plin

«Pe-unde trec ei veseli vara
Peste munții suri și goî;
Ei de-acolo sunt, din țara
Turmelor de oi...

«Scoborînd din munți de-adreptul
 Par în lupte-oșteni bătrîni,
 Ați văzut, cum pun ei pieptul —
 Sire, sînt Romîni».

Ast-fel zise generalul
 Cătră tînăru-'mpărat
 La Veneția 'n spitalul
 Cel improvizat.

«In supremele momente
 Când căzură peste noi
 Alte patru regimente
 In Amurg cu ploii

«Adunați Romîniî 'n vale
 Zid în urmă ne-aũ rămas,
 Stăvilind dușmanii 'n cale
 Pînă ne-am retras.

«Cîți de moarte-atunci scăpară
 Zilnic în spitale curg ;
 Toți ca leiî se luptară,
 Tinere Habsburg,

«Și-aũ murit pentru 'mpăratul
 Sute de viteji de-aî mei —

Dar acest de-aici, din patul
Șapte sute trei,

«Care zace-așa 'n neștire
Și-î lipsește brațul stîng
Il salut! Dă-mî voe, Sire,
Mîna să 'î-o strîng.

«Noaptea scoborî cu ceață,
Luptelor sfișit punînd,
Pînă 'n trista dimineață ;
Și rănit zăcînd

«Printre morți ce-umpleaŭ hotarul
Lînga steagul ce-l avea
Strîns în dreapta sa, stegarul
Singular să sbătea.

«Mîne 'n zori o să-l găsească,
Mîne-al vostru steag, Romîni,
Mîne stema 'mpărătească
La dușmanî în mîni !

«Ah, și nimenî viŭ pe-aproape
Dintre-aî săi, ca 'ntr'ajutor
El chemîndu-l, să-și îngroape
Sfîntul steag al lor !

«Și el n'are, n'are-o mînă,
Că 'n bucăți l'ar destrăma
Și cu mînile 'n țărînă
Groapă 'i-ar săpa !

«I-ar săpa-o 'n stînci cu dinții,
Și-ar muri apoi rîzînd !
Iată, Doamne-al biruinții,
Tu 'i-ai dat un gînd :

«Steagul s'eu, de lîngă cruce
Pînă 'n poală de desupt,
Dînd cu dinții să-l apuce
Rînd pe rînd l'a rupt !

«Și lăsînd prăjina goală
Ocoli păduri și stînci,
Doborît de răni și boală
Și tîrît pe brînci

«Printre străji și printre cete,
Ziua stînd ascuns prin văi,
Pin'a patra zi cînd dete
De fărtați de-ai săi.

«N'avea graiū, de răni umplutul
Suflet, vai n'avea de fel —

Dar un steag, pierdut crezutul,
Brîu în sîn la el !»

Cald bătea 'n ferestre-Amurgul ;
Nimeni n'a mai zis nimic.
Și plecat spre pat Habsburgul
Cătr'acest voinic,

Blînd l'a sărutat pe frunte ;
Spre Romîni întors apoi :
«Vara, pășunînd pe munte
Turmele de oi,

«Și-adunați pe lîngă masă
Iarna, la ospet și nunți,
Spuneți tuturor de-acasă
Celor de prin munți,

«Și le 'nseninați viața
Cu cuvînt înălțător,
Că pe-un soț de-al vostru 'n fața
Voastr' a tuturor

«Sărutîndu-l Impăratul
L'a numit copil al său,
Și c'am stat plîngînd pe patul
Bietului flăcău !» . . .

PE DRUMUL PLEVNEI

Jar pe drumul care duce
de la Dunăre spre munte
Trec Romîni zi și noapte
cătrec Plevna, merg și vin.
Vesele batalioane
cu maiorii lor în frunte,
Șir de cară cu provizii,
schilaviți în haîne crunte —
Scîrțit și chin și tropot
pe-acel drum de oameni plin.

Într'acest pestriț amestec,
scoborînd pe dealuri, iată
Pe-un răzor s'oprișe 'n cale
o bătrîna și gema,

Cu desagiî goî pe umeri,
 semn de-o cale ndelungată.
 Iar din văi, urcînd a lene
 Se vedea venind o ceată
 De drumeţi din țara noastră
 și s'opriră lîngă ea.

«Bună calea», zise unul.
 «Inima vă fie bună,
 Oamenî bunî! Dar unde mergeți?»
 — «De ne-ajută Dumnezeu,
 Noi, la Plevna, maică dragă».
 — «Tot la Plevna! Cum ne-adună!
 Eū de-acolo viū. Băiatul
 mî-e în războiū acu de-o lună,
 Și m'am dus să-mî văd băiatul
 că-î la Plevna, și-î al meū».

Repede 'mprejur se strînse
 ca prin farmec toată ceata
 Ca sa 'ntrebe cum e Plevna?
 cum staū Turciî 'nchiși în ea?
 Ce maî zice Carol-Vodă,
 cînd o fi războiul gata?
 Și 'mbătată de potopul
 întrebărilor ea, biata,

Iși ștergea cu palma ochii
și plîngînd le tot spunea.

Dar în urmă ei de grija
noptii, ca să nu-î apuce :
«Să rămîi în pace, maică,
să te vadă Domnul sfînt.»
Și grăbiți se ridicară
toți de jos, făcîndu-și cruce.
Ea cu ochii plini de plîns
privia gloata cum se duce,
Și-un pustiū și mîți 'mprejuru-î
și 'ntunerec pe pămînt.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Stete-așa, mereu privindu-î
și de-odată 'n fuga mare
Ea porni la deal, cu strigăt
să s'oprească ceata 'n loc.
Cînd ajunse-abia trăgîndu-și
puțintica răsufare :
«Dragi creștini, voi unde mergeți?
Aveți milă și 'ndurare,
Eū mă 'ntorc cu voi acolo
la băiatul meū, în foc !»

«Dar ai fost ! La Plevna, maică,
toate-acum îți sînt știute,

Ți-ai văzut și tu băiatul,
ce mai vrei să vezi acum?
Să te 'ntorci, în sat acasă;
 ia-ți toîagul tău și du-te.
Noi sîntem cu toții tineri
 zor avem și mergem iute,
Tu ești slabă și puțină
 și e mult de mers pe drum.»

Ea-și întinse-atunci cu gemet
 mînilor, strigînd cu jale:
«Nu mă bateți cu nevrerea,
 că vă bate Dumnezeu!
Voiu fugi cu voi alături,
 și de voiu muri pe cale,
Tot atît! M'oiu ști aproape
 de băiat! In sat, acasă
E pustiü, că n'am pe nimeni!
 Orî ce-o fi mă duc și eü!»

ZECE MAIÜ

Jn ziua cea sfintă și mare Cluj
La zece-ale luniî lui Maiü
Se vede-o ciudat' arătare
Pe-un deal de la Plevna, pe-un plaiü.

Cînd zorile 'ncep să s'arete
Acolo 'n tăcutele văi,
Din groapă ies moartele cete,
De-apururi jăliții flăcăi.

Ei vin de prin locuri, pe care
Ca vechile răni le cunoști,
Pe unde-aü stat șanțuri odată
Redute și taberi și oști.

Striviți și cu mînile rupte
Și galbeni ca 'n jalnicul loc
In ziua sălbatecei lupte
Cînd bieții periseră 'n foc.

Fac roată, și-o rugă murmură
Iar Valter și Șonțu și toți
Mai-marii ce 'n frunte căzură
Stău jalnici acolo 'ntre soți.

Și staă cum stă omul ce-ascultă
Și nici o mișcare nu fac ;
Așteaptă cu grijă și spaimă
Un semn de departe și tac.

De-odată ei capul rădică
Daă chiot și-n zare privesc
Spre țara din care ieșiră,
Spre scumpul pămînt românesc—

Și-ascultă, căci tunul azi cîntă
Departe 'n iubitul pămînt,
Puternic ca 'n ziua luptării,
Dar alt-fel de cîntec mai sfînt.

Vi-e teamă că n'o să mai cînte,
Că moartea vă fuse 'n zadar —
Dar țara trăește! Iar tunul
Ce limpede o spune și rar

Și ascultă . . . iar țara-î departe,
Sunt dealuri la mijloc, și văi,
Și rîul cel mare-î desparte
De mame pe bieții flăcăi.

Și moartea cea vecinică 'nchise
Pe urmă-le tristele-î porți
Dar moartea lor viață ne dete :
Fericite de asemenea morți!

Iar ce-ar fi șoptînd ei pe vremea
Ce-ascultă cîntarea de tun
Eū nu știū, căci nimeni nu poate
Pe morți să-î audă ce spun.

Dar cred că se roagă, sărmanii :
«Noi liberi pe voi v'am făcut
Iar Tatăl din cer să vă aibă
De-apururi sub sfîntul său scut!»

CICOAREA

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pe câmpia 'nrourată
Dintr'al zilei revărsat
Aduna frumoasa fată
Rouă 'n galbene ulcioane,
Lia cea cu trup de floare
Fată de 'mpărat.

Iată 'n mână cu suliți crunte
Cînd ieși cu roibii săi
Soarele de peste munte,
El încremeni 'n teleagă
Și 'ntorcîndu-și fața 'ntreagă
S'a plecat spre văi.

Măsurînd prin zări hotarul,
 El cînta pe gînduri dus,
 Și lăsînd în voe carul
 Ingropase 'n palme fruntea,
 Și cînta trecînd pe puntea
 Roșului Apus —

Marî minuni aū fost acestea,
 Dar mai marî am să vă spuî,
 Că de-acum încep povestea.
 Oamenî bunî, vă fie-aminte
 Ce-a făcut de-acu 'nainte

Pentru Lia lui.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A trimes la ea, s'o ceară,
 Dintre frați pe cel mai mic,
 El venind în fapt de seară
 Pe pămînt, și-a dat solia.
 «N'o să-l iaū», răspunse Lia
 Mîndrului voinic.

«El e vecinic călătorul
 Nesfîrșitelor cărări —
 Cum să-î duc eū vecinic dorul
 Ziua sboară peste sate ;
 Peste ape 'ntunecate
 Noaptea, peste mări.

«Poate 'n car el nu mă lasă,
 Mă și tem, așa pe sus.
 Iar la mine-aici acasă
 N'o să stea! Și cum să fie
 Fată de 'mpărat soție
 Celui vecinic dus» ?

Soarele din umeri dete
 Și-a zîmbit de-acest cuvînt
 Al nepriceputei fete,
 Și-a trimis alt sol copilei
 Frate-al său din faptul zilei,
 Stea din cerul sfînt.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

«N'o să-l iaă, că-l știe țara
 Și fricos și și 'nrăit.
 Iese 'n zări de vreme vara
 Hoînărind și-aprinde lunca,
 Iar prin văi ucide munca
 Plugului trudit.

«Iarna însă-l înspăimîntă
 Negura și mutul Ger.
 Când pe dealuri Crivăț cîntă
 Și cu glas de lup aleargă,
 Ca să prindă 'n zarea largă
 Soarele din cer,

El, în goana 'nspăimântării
 Galben și necutezînd
 Să se nalțe 'n largul zării,
 Tot pe lângă munți se pleacă
 Peste munți în mări să-și treacă
 Roîbiî mai curînd.»

Innorat de gînduri stete
 Soarele, că l-aū durut
 Vorbele 'ngîmfatei fete —
 Ș-a trimes pe Doamna-Bună,
 Soră'n cer, tăcuta lună,
 Sol mai priceput.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

«Dar mî-e teama mai amară :
 El urîndu-mă 'ntr'o zi
 Și-obosit să mai răsară
 Iși va părăsi nevasta,
 Și la noi pe lumea asta
 Nu va mai veni.

«Cui va rămînea 'ngropată
 Lumea 'n noapte și eū cui ?
 N'o să fie nici odată
 Soare 'n zările senine —
 Să-și păzească 'n cer mai bine
 Drumurile lui».

Soarele-a gemut de-amarul
 Vorbelor sărind în car,
 Și-î trăsni pe osii carul;
 Nor îi sta pe creștet ceața,
 Negre plete-umplură fața
 Albă ca de var.

Fulgeraă nebuni în zare
 Roibii 'nspăimîntați acum
 Și de biciu, și de mirare
 Că simțeaă pe sub copite
 Alte zări, mai șovăite,
 Altă lume 'n drum.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Flacări vîlvăiaă pe drumul
 Carului, și-adînc din văi
 Se 'nora 'n văzduhuri fumul
 Alb de pe păduri cărunte,
 Iar pe munți pe cât un munte
 Se 'nălțaă văpaî.

Ar fi ars topita earbă
 De pe lunci, iar apa 'n mări
 Poate ar fi 'nceput să fearbă:
 Dar ieși 'nspăimîntătorul
 Domn al lumilor din norul
 Sbuciumateî zări.

Iată-l, scuturîndu-și riul
 Pletelor. Venind mîhnit
 Prinse cu putere frîul —
 Și cu gurile 'ncruntate
 Nechezînd, întorși pe spate,
 Roîbiî s'aû oprit.

«Nu 'nțelegi tu nici din gura
 Tatăluî! Și-ți spuiû mereû!
 Eû te-am pus să fii măsura
 Vremilor rătăcitoare —
 Ce ți-e păsul? Spune-l, Soare,
 Ca să-l știû și eû.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

«Tu ți-ai pus păcatu 'n minte,
 Și pe-un drum al nopții plecî!
 Puî alături, Soare sfinte,
 Bîata pulvere-a cărării
 Cu lumina 'nflăcărării
 Soareluî de veci!

«Mergi-ți drumul tăû spre seară —
 Iar mândriei ști-vom noi
 Ce să-î facem ca să pîară!»
 Și plecând Stăpânitorii,
 Incepură 'n vuet norii
 Să răverse ploî

Iar în ziua ceealaltă
 Soarele pe Lia 'n lunci
 N'o văzu din zare-naltă;
 Dar zări, plîngînd tăcută,
 Floare-albastră neștiută
 Lumii pîn' atunci.

Știm așa, c'asa cu toții
 Din strămoși am apucat,
 Ca s'o știe-așa nepoții,
 Cum s'a fapt din Lia floare,
 Cea cu trupul rupt din soare,
 Fata de 'mpărat.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ea de-atunci ca o sihastră
 Crește 'n margini de poteci,
 Ziua vezi că-î floare-albastră
 Și te uiți la ea cu milă,
 Știi că 'ntrînsa-î o copilă
 Și-un blăstăm de veci,

Că'n amurg închide floarea
 Și, schimbată 'n porumbel,
 Sboară cătr'Apus cicoarea,
 Și mereu strigînd pe nume
 Soarele, printr'altă lume
 Umblă după el

Intr'o goană ne'ntreruptă
Printr'al morților hotar,
Ea e martor cum se luptă,
Negre Duhurî cum omoară,
Și-amărită, biata, sboară
Tot pe lângă car.

Și cu soarele de-odată
Ea se 'ntoarce iară 'n văi,
Iar e floare biata fată
Pe cîmpiile tăcerii,
Dar cînd vine-amurgul serii
Iarăș e pe căi.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Însă 'n ziua cînd cicoarea
N'o fi plînsă 'n zori de zi,
Va scăpa de blăstăm floarea —
Soare însă 'n zare-albastră
Veac de veac pe lumea noastră
Nu va mai veni.

POVESTEA CÎNTĂRII

«**A**i poate prin lume vr'o țintă
De-alergi, călătorule vînt?»
— «Prin largile lumii ale zării
Prind taina cea sfînt'a cîntării,
Și, singur, pe vremea 'noptării
M'opresc pe-o colină și cînt.
Și 'n urmă-mi pădurile cîntă
Cu freamăt de doină, cu șoapte,
Iar une-orî pînă 'n pămînt
Cu șuer de crivăț prin noapte».

«Dar care 'ți-e vecinica țintă
De-alergi, călătorule nor?»
— «Ascult și eu vîntul prin vale
Cum șueră doine de jale,
Iar dacă-mi întîmpin în cale

Tovarăși, începem în cor
 Cîntarea ce vîntul ne-o cîntă :
 Cu murmur prin noaptea cu lună,
 Cu vuet de aripă în zbor
 Și trăsnete 'n zi de furtună».

«Aî poate pe dealuri vr'o țintă
 De-alergă tu, drumețe păriu?»
 — «Țin ochii la norul din zare
 Să 'nvăț aiurita-î cîntare ;
 De-î pacinic, pe-ascunsa-mă cărare
 Eă cînt printre lanuri de grîu :
 Cînd noru'n văzduh se frămîntă,
 Imi urlu de-alungul cîmpiei
 In goana mea fără de frîu
 Sălbatecul cînt al mîniei».

«Tu singur ești fără de țintă,
 Poete, și 'n gînduri mereu?»
 — «Ascult cum își freamătă cîntul
 Pădurea, păriul și vîntul ;
 E cerul al meu și pămîntul,
 Și cînt, ca și ele, și eă.
 In urmă-mă popoarele cîntă
 Cîntări de la mine 'nvățate :
 Și tot ce e 'n sufletul meu
 E 'n sufletul lumii mirate .

PE TÎMPA

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Un nor ivit de cătr'Apus

Să urcă 'n sus

Plutind încet spre Miază-noapte

Iar umbra lui prin văi căzînd

Acum întunecă pe rînd

Livezi și vii și grîne coapte.

Văd drumuri albe 'n zări senine,

La margini munți, mai jos coline

Și, ca pe-o pînză zugrăvit,

Orașu-'n vale-adînc sub mine.

E pace 'n cer și pe pămînt;

Abia nestătătorul vînt

Venit de peste munți, de-aiurea,
Tot spune ce din veci a spus —
Și pînă 'n văi, de-aici de sus,
Se sbate 'ncet doînd pădurea.

ROCA DI MANERBA

Jes din Roca di Manerba
Țipete 'nfiarătoare,
Plînsul ultim care-l plînge
Un întreg popor ce moare
Adunat într un castel.
Și li-e sete și n'aũ apă
Și li-e foame și n'aũ pîne
Și ca ieri a fost și astăzi
Și ca astăzi va fi mîne —
Va pieri și bietul tînăr
Și poporu 'ntreg cu el!

A pierdut viteazul rege
Cîte oști putu să strîngă,
A pus munți și ape 'n calea
Francilor să nu-l înfrîngă,
Singur el a ridicat
Bolovanî, în rînd cu-oștenii

Și-a 'nălțat cetății în pripă,
Dar furtuna de departe,
Vuetînd sosi 'ntr'o clipă
Și-a trecut și munți și ape
Dărîmînd ce-a 'ntîmpinat.

De doi anî e mort viteazul
Rege-al țării longobarde,
Și de-atunci întreaga țară
Fumegă 'n ruini și arde,
Risipiți fugarii pier.
De doi anî acum o mîină
De oșteni — vai, cei din urmă
Dintr'un neam așa de mare —
Adăpost sub stînci își scurmă,
Ce speranță au ei, bieții,
Mila pietrelor de-o cer?

Brațul stîng din Sirmione
Pînă la Salo se 'ntinde
Peste Garda 'n șir de nave
Iar cu brațul drept cuprinde
Roca oastea de pe mal.
Nicăiri nu e scăpare,
Nici pe șesuri nici pe ape,
Dac'ar fi vulturi în aer
Ar putea spre nori să scape,

Dar așa, li e scris de soarte
Un sfârșit așa fatal.

Amăriți ei staă pe stîncă
Și așteaptă zi cu ploae,
Ca din apa ei, sărmanii,
Buzele să și le 'nmoae, —
Altă ap' aici ei n'ău.
Și li-e frig și dorm pe stîncă
Și li-e foame și n'ău pîne
Și ca erî a fost și astăzi
Și ca astăzi va fi mîne
Și vor sta 'ntre cer și apă
Vecinic poate precum staă.

Ies din Roca di Manerba
Țipete înfiorătoare
Plînsul ultim care-l plînge
Un întreg popor ce moare
Adunat într'un castel.
Iar cînd noaptea trecî pe Garda
Sus pe stîncă solitară
Vezi oșteni în albe coifuri,
Stînd gătiți de sus să sară
După Domnul lor în lacul
Îngrozit de ei și el.

REGELE PONTULUI

Aproape de strâmbele maluri Cluj
Corabia 'n fugă trecea,
Cîntău despicatele valuri,
Cîntău și matrozii pe ea.

Iar noaptea și marea 'mpreună
Făceaă armonie deplin —
Pe ape lucire de lună
Și pace 'n văzduhul senin.

Trezit de puterea cîntării,
Aude, tresare prin somn
Din groapă-î, pe marginea mării,
Puternicul Schitiei Domn.

Incet să ridică 'ntr'o mână,
 Se uită pe mare mirat;
 Cărunta lui barbă bătrână
 Îi umple tot pieptul cel lat.

Furtunile mării grozave
 Urlat-aū, cu trăsnet trecînd,
 Și valuri și bîrne de nave
 Trosnit-aū pe groapă-i căzînd,

Și neamuri străine trecură
 Pe-acolo, cu vуетe mari:
 Pe groapa lui corturi făcură
 Și-altare drumeții barbari.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

El însă 'ntre dune pierdute
 Somn fără curmare și greu
 Dormit-a! de trei-zeci de sute
 De ani el dormit-a mereu.

Și-acum îl deșteapt' o cîntare,
 Un plînset de glasuri ce pier.
 Se uită de-alungul pe mare
 La navă, la maluri, la cer,

La lună cum albă străluce,
 Și-î pare că n'o mai văzu,

Și-î pare c'aminte-și aduce
De-o lume uitată, ce fu.

O rază din vremile-apuse
E, cîntecu celor ce trec :
Odată și dînsu 'l știuse,
Copil al pămîntului grec.

Și vesel, ca valul și vîntul,
Cîntîndu-l, pe mare-a trecut,
Uitatu-l'a însă 'n pămîntul
Acelor ce Domn l'aă făcut !

De ce și-a pierdut el viața
Cu taberi pe șesuri, cu oști?
Eă, mare, 'ți cunosc ție fața,
Tu mare, tu nu mă cunoști! —

De ce-a alergat el prin lume
Cătînd și mărire și-averi?
Lăsat-a prin veacuri vr'un nume?
Și par'c'aă fost toate ca erî!

Copil el să fie-acum iarăși
Pe ione maluri, sărac,
S'alerge cu dragii tovarăși,
Să vînture lumea pe plac !

Dar nava se duce, se duce
Dincolo de-albastru-orizont,
Tot Pontul de lună străluce
Și-un rege se plînge pe Pont.

PE PLAIUL MUNTELUI

Cîntînd urca pe munte bătrînul moș călare ;
Mic roibul cal, dar motul și 'n spate-î ghioaga mare
Pe strîmtul drum copita da pietrile 'n adînc
Pe rîpî; iar moșu-'n traista de lînă la oblînc
Avea 'ntr'o pungă galbenî din turmele vîndute.
Cînta, să 'ndemne roibul să facă pas mai îute —
Dar colo unde plaiul se face mai codrean,
Stoian îi ese 'n cale, bătrînul hoț Stoian.

«Noroc, măi, moș călare, de vrei o flintă bună,
Am, uite, una plină: cînd trag cocoșul, sună!
Știu eă, că poți s'o cumperi; ai galbenî în desagi,
Ți-s dragi și ei, sărmanii, dar zilele mai dragi.
Orî vrei să mergi pe rîpă cu pietrile de avalma?
Deschide, frate, pungă că 'ntind deschisă palma!»

— «Olio, Stoiene taică, mă crezi ori nu mă crezi,
 Perdui a treia parte din prețuri la cirezi,
 O parte bir am dat-o la domniî din cetate,
 Că domniî și cămașa ni-o iaū acum din spate.
 Iar ce-a rămas, Stoiene, nimica de haram,
 Abia-mi ajung de pîne copiilor cîți am —
 Stăi, stăi, nu 'ntinde flinta, că plumbul e ferbinte...»

Un gînd nebun de-odată îi fulgeră prin minte.
 Descalcă 'ntr'o fugă, își reazimă de cal
 Grozava ghioagă, scoate din traista lui un șal,
 Grăbit îl desfășoară, ia punga și într'o clipă
 Asvîrle-un pumn de galbeni cu darnica risipă
 A celui ce pe brazde stă vesele sămănînd.

Stoian să pleacă 'n grabă s'adune mai curînd
 Cu grija ce pe-un lacom mereu îl înspăimîntă
 Că n'are timp; iar moțul la el se uită țintă,
 Pîndindu-l cum se mișcă, stă, vreme potrivind;
 Incet întinde mîna și-o poartă pipăind
 Prin gol, el simte coama și traista lui de lînă,
 El simte-acum dăsații, și-acu-î cu ghioaga 'n mînă.
 Își ține răsufierea în pieptul ostenit,
 Și ochii lui și gura și tot e'ncremenit,
 Și piatră pare 'ntreagă statura lui voinică,
 Cu ghioagă numai mîna cît șoldul se ridică
 Cît umărul, cît capul, stă dreaptă 'n aer sus —

«Stoïene daŭ!» Şi 'n vreme ce-î fu cuvîntul spus
De-abea pe jumătate din strîns închis-a gură,
Cu vuet răsărit-a plecata lui statură
Şi mîna dreaptă dusă la stînga 'ntr'ajutor
Căzu cumplit, şi 'n urmă... un vînt şuierător
Adus de sus de ghioaga cea repede plecată
Isbi pe hoţ în fruntea cea 'n pripă ridicată
Să vadă ce-î, cînd moţul i-a zis: «Stoïene daŭ»—

Şi calzi de mîna vie în pumnii morţi erau
Culeşii bani, cînd moţul i-a smuls cu hohot mare.

Un mort rămase 'n urmă şi un moţ trecea călare.

CASTELANUL

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Spaïma nopții 'ntunecate
Tot măi multe spaïme-adună,
Pîn'o rade vr'o furtună
Restul muced de cetate!
Aũ căzut și stîlpii porții,
Turnurile cu suișuri;
Nu se vede din tufisuri
Tot acest castel al morții,
Iar din lumea cîta fu
Singur castelanul este
Viũ rămas, ca'ntr'o poveste,
Uhu, hu!

Singur el în sala rece
 A strămoșilor, nepotul
 Celor ce or pieri cu totul
 Cînd și el se va petrece.
 Intre-un Mars de bronz și-un faun
 Șirul pînzelor arată
 Toată seria 'ngropată;
 Iar, în fața lor, pe-un scaun
 Stă de anî cum stă și-acu
 El, cel viū, cu ochii țintă —
 Huhurezu'n turnuri cîntă
 Uhu, hu !

BCU Cluj / Central University Library Cluj
 Putrezit de multă vreme
 Se scufund' acoperișul ;
 Colbuit, paianjenișul
 Peste scuturi vechi și steme,
 Ca un giugiū murdar s'anină.
 Atmosfera e greoaie,
 Pică picuri rari de ploae
 Pe parchetul în ruină.
 Și 'ntr'acest locaș ce fu,
 Cu strămoși s'ei el moare,
 Singur și ascuns de soare.
 Uhu, hu !

Noaptea, cînd scăzută luna
 Printre nori spre-Apus purcede
 Tot așa pe jeliț îl vede
 Mut și mort ca tot-d'a-una.
 Vîntul geme-a groază'n ramuri,
 Iar prin tinzi, prin sale zboară
 Lilieci ce se strecoară
 Printre ierbî, pe sparte geamuri.
 El e nemișcat și-acu;
 Cad pe păru-î, iuți se urcă
 Și prin barbă i se 'ncurcă
 Uhu, hu!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Vîntul draperii desparte
 Și 'n perdele scormonește.
 Cînd vr'o ușă să trîntește
 Undeva pe-un gang departe,
 Furios răsună golul
 Dintr'o sală 'ntr'altă sală;
 Cad bucăți de tencuială,
 Și 'ngrozit svîcnește stolul
 Liliiecilor acu.
 Crapă sgomotînd tavanul,
 Nemișcat stă castelanul —
 Uhu, hu!

Iar când slaba lumînare
 Orî de-un liliac atinsă,
 Orî de-al nopții vînt e stînsă :
 Castelanu-'n nemișcare
 Și prin bezn'ășa rămîne
 Tot cu ochii spre tablouri —
 Vin pe vînt din văi ehourî
 De lătratul vr'unui cîne,
 Iar din gangul care fu
 Sboară peste-adîncul văii
 Tristul vaiü al cucuvăii —

Uhu, hu!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cîntă'n sat acum cocoșii,
 Ziua 'ncepe să s'arete —
 El cu ochii pe părete
 Tot își numără strămoșii.
 Urgisind să aib'-o soartă
 Cu «mojicii» lui din vale,
 Nempăcatul vremii sale
 Stăruește'n lumea moartă,
 Fiü al lumii ce trecu :
 De-ai săi-moși să fie-aproape
 Și 'ntrun loc ei să se'ngroape,

Uhu, hu!

CUPRINSUL

	Pag.
Faptul zilei	5
Andromache	9
Murind BCU Cluj / Central University Library Cluj	15
Ghiaura	18
Chindia	23
Strigoiul	29
Pierde-vară	35
Apoi vezi	40
Povestea căprarului	42
Pe dealul Plevnei	46
La Smârdan	48
Moartea lui Gelu	52
Nunta 'n codru	59
Zina pădurii	66
Coloana de atac	68
Dorobanțul	75
Crăciunul în tabără	77
Cîntecul redutei	80

	Pag.
Pastel	84
Graiul neamului	86
Strengariile de pe Cynthus	88
Cîntec	92
Luminărica	95
O scrisoare de la Muselim-Selo	100
După furtună	104
Pace	108
Gînduri	110
Hora	113
In zori	116
Cîntec ostășesc	118
Blăstămii trădării	120
Pe munte	125
In miezul verii	127
Fragment epic	130
Golia ticălosul	134
In spital	137
Pe drumul Plevnei	142
Zece Maiii	146
Cicoarea	149
Povestea Cîntării	157
Pe Tîmpa	159
Roca di Manerba	161
Regele Pontului	164
Pe plaiul muntelui	168
Castelanul	171

Bibl. Univ. Cluj.
 Nr. 8043 1923

ROMANE